Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

Қишлоқ ҲАҚИҚАТИ

1988 йил 1 ноябрь
СЕШАНБА
№ 250 (4.449).

Ўзбекистон Коммунистик партияси Марказий Комитетининг газетаси

1974 йил 1 январдан буён нашр этилади ◆ Душанбадан ташқари ҳар куни чиқади ◆ Баҳоси 3 тийин.

БИЛИМДОНЛАР АЙТГАНИНИ ҚИЛ

БОҒИ БОРНИНГ БОЛИ БОР

Ўзбекистон шароитида боғ ва токзорларда мўл ҳосил етиштириш тараддуди куз ойлариданоқ бошланади. Шу даврда бир қатор ишларни маромида бажариш талаб этилади.

Ҳосил йиғиб-териб олингандан сўнг ток новдаларини қирқиш ва шакл бериш, тупроқни юмшатиш, ўғитлаш, нам тўплаш учун суғориш, ўсимликларни зараркунанда ва касалликлардан ҳимоя қилиш каби муҳим агротехника тадбирларини бажариш зарур.

Новдаларни қирқиш — токнинг ўсиши, ривожланиши, ҳосилга кириши, мўл ва сифатли узум етиштиришда асосий усул ҳисобланади. Ток новдалари узумнинг навига, ёшига, қандай шароитда ва усулда ўстирилишига қараб қирқилади. Хўраки ва винобоп навларнинг новдаларида қолдириладиган кўзчалар сони ҳар хил бўлади, чунки уларнинг ҳосил бериши ҳам турличадир.

Гектаридан 20 тонна ва ундан кўпроқ ҳосил олиш учун ҳар гектар ердаги токларда 400—500 минг кўзча, винобоп навларда 300—350 минг кўзча қолдирилиши лозим. Хўраки нав узумларнинг ўзига хос хусусиятларини ҳисобга олиб, қирқиш вақтида 2—3 йиллик новдаларни кўпроқ қолдириш зарур.

Ток новдаларини кузда қирқиш вақтида шакл беришга халал берувчи ва ғовлаб кетган новдалар олиб ташланади, бир йилликлари қисқартирилади, агар улар ўстириладиган бўлса узунроқ, мева олинадиган бўлса калтароқ қолдирилади. Ҳосил берувчи новдаларни қирқишни учидан бошлаш керак. Занг учун икки-учта бақувват, туп тубига яқин новдалар ва энг пастки, ташқи томонга қараб ўсган новда қолдирилади, 2—3 кўзча қўйиб калта қирқилади, ундан юқори новдада 6—8 кўзча ва энг юқори новдада 10—15 кўзча қолдирилади.

Ҳар тупда қанча кўзча қолдириш нормаси ток навига боғлиқ, бунда токнинг кучли ёки суст ўсганлиги, ҳосил бериш хусусиятлари эътиборга олинади.

Кучли ўсувчи пуштиранг тоифи, нимранг ҳусайни, китоби, шунингдек қора кишмиш ва оқ кишмиш каби хўраки навлар кам ҳосил берганлиги сабабли кўпроқ кўзчалар қолдириб, новдалар узунроқ қирқилади. Кучли ўсган, мевага кирган бўғинлар кўпроқ ва узунроқ қолдирилади, ҳосил берувчи новдалари эса 10—15 кўзча қолдириб қирқилади. Ҳар тупда 200—250 кўзча қолдирилиши мақсадга мувофиқ.

Тик устунларга кўтарилган баён-ширей, қулжа, сояки ва бошқа қайта ишланадиган навлар туп теварагидаги озиқланадиган майдонлари 2—3 метр бўлганда, ҳар тупида 160—200 кўзча қолдирилади. Ўртача ўсадиган пуштиранг мускат, ркацители ва бошқа навларнинг ҳар тупида 150—180 кўзча бўлиши мақсадга мувофиқ. Суст ўсувчи навларда ҳосилга кирган новдалар кенгроқ бўлиши ва ҳар тупда 80—100 кўзча бўлиши керак. Соябон қилиб кўтарилган ва токнинг озиқланиш майдони 3—4 метр бўлган ҳар тупда 400—500 кўзча қолдириш тавсия этилади.

Ток новдаларининг қишдан яхши чиқиши таъминланиши шарт. Фақат Фарғона, Қашқадарё, Сурхондарё областларининг 15 даражадан ортиқ совуқ бўлмайдиган районларида оклар кўмилмаслиги мумкин. Жанубий районларда токлар устига 15—20 сантиметр, Қорақалпоғистон АССР ва Хоразм областида 40—50 сантиметр қалинликда тупроқ тортиб кўмилади.

Йўлак усулида ўтқазилган токлар кучли ўсувчи навлар сингари қамиш ва бошқа воситалар билан ёпилиб, устига тупроқ тортилади. Лалмикорликдаги токлар устунлардан ечиб олинади, ерга ётқизилади, устига қирқиб ташланган новдалар тахланади ва тупроқ тортиб кўмилади.

Боғ ва токзорлар одатда кулранг тупроқли, тошлоқ қатлам яқин бўлган ерларда ва шўрланишга мойил майдонларда барпо қилинади. Бундай ерларда азот, калий, фосфор ва гумус етишмайди. Шу сабабли ҳар йили маҳаллий ва минерал ўғитлар солиш талаб этилади. Тошлоқ қатлам юза майдонларнинг гектарига 20—40 тонна маҳаллий ўғит солиш керак.

Мевали дарахтлар ўтқазилган боғларга эса ҳосил бергунга қадар ҳар гектарга 60 килограмм азот, 30 килограмм фосфор, 15 килограмм калий бериб ўғитланади. Ҳар гектардан 120—150 центнердан мева, узум олиш мўлжалланаётган боғ ва токзорларнинг гектарига 180 килограмм азот, 90—135 килограмм фосфор, 45—60 килограмм калий, шунингдек, кузги шудгорлаш олдидан 10—12 тонна органик ўғит солиш зарур.

Ўзбекистонда суғориладиган ерларнинг 50 процентдан кўпроғи турли даражада шўрланган ва ер ости сувлари юза жойлашган. Бундай майдонларда маҳаллий ва минерал ўғитлар кузги-қишки шўр ювишдан кейин, кўчат ўтқазиш олдидан солинади.

Шағал қатлам яқин жойлашган майдонларда ўғит нормаси 40—50 процент оширилади. Бундай майдонларга ва енгил тупроқли ерларга ҳар йили 15—20 тонна органик ўғитлар солиш ёки кўк ҳолида ўғит учун ҳайдаладиган сидератлар экиш тавсия этилади.

Сидерат экинлар боғ ва токзорларга ёппасига экилиши, дарахт ёки ток туплари теварагида, майдон чеккаларида очиқ жойлар қолдирилмаслиги керак. Экиш тугаши ҳамон дарҳол 70—80 сантиметр оралиқда эгат очиб, суғориш зарур. Ҳар гектар ерга 100—120 килограмм никольсон нўхоти ва 15—20 килограмм рапс уруғи сарфланади. Уруғлар 7—8 кунда униб чиқади. 12—15 кунда тупроқ юзасини майса қоплайди, совуқ тушгунга қадар майсаларнинг бўйи 25—40 сантиметрга етади. Майсалар тупроқда кўп нам сақланишига имкон беради, бегона ўтларни йўқотади.

Сидератлар апрелнинг охири, май ойининг бошида, майсалар гуллаганда тупроққа қўшиб ҳайдалади. Олдин қайта жиҳозланган КИР-1,5 агрегатида ўриб майдаланади ва устидан доска босилади ёки бошқа эзувчи агрегат юргизилади.

Ҳосилга кирган боғ ва токзор қатор оралари тупроқ ағдарилмасдан чуқур юмшатилади, мевали дарахтлар ораси 40—45, токзорлар 50—60 сантиметр чуқурликда юмшатилиши, айни вақтда маҳаллий ўғитлар солиниши керак. Шунда ҳосил 20 —40 процентгача ошади. Бу тадбир баҳорикор ерлардаги боғ ва токзорлар учун айниқса муҳим.

Баҳорикор ерлардаги боғ ва токзорларда ёғин-сочин ҳисобига кўпроқ нам тўплаш учун террасалар куз фаслида 45—50 сантиметр чуқурликда юмшатилади ва айни вақтда органик ва минерал ўғитлар солинади. Террасаларни ҳайдашдан олдин нормада белгиланган фосфор-калий ва органик ўғитларни, шунингдек, азотнинг 60—70 процентини куз ойларида солиш мақсадга мувофиқ. Шағал қатлам яқин жойлашган майдонларда дарахт ва ток илдизлари бевосита ҳайдаладиган қатлам тагида жойлашган бўлади. Шунинг учун тупроқ саёз, 15 сантиметр чуқурликда юмшатилади.

Об-ҳавонинг илиқ бўлиши (айниқса жанубий районларда) ўсимликлар вегетациясининг чўзилишига олиб келиши мумкин. Бу эса дарахтларнинг қишга тайёрлигини сусайтиради, оқибатда улар шикастланади. Шу боисдан боғ ва токзорлар ўғитлангач суғориш тавсия этилади. Суғориш шунинг учун ҳам зарурки, қатор районларда боғ ва токзорлар ёз-куз ойларида оби ҳаётга етарлича қондирилмади. Ҳозирги суғориш эса ана шу камомадни тўлдиради, дарахтларнинг келгуси йилда нормал ўсишини таъминлайди.

Нам тўплаш мақсадида суғорилса, дарахт ва токлар дуркун ўсади, келгуси йил мўл ҳосил беради, чунки тупроқ совиб, айниқса данак мевали навларни эрта уйғонишдан сақлайди. Шартли суғориладиган, шағал қатлам юза жойлашган қурғоқчил районларда нам тўплаш учун суғориш айниқса яхши самара беради. Боғ ва токзорларни ноябрда ҳар гектарга 1200 дан 2500 куб метргача норма билан суғориш зарур.

Бу йилги шароитда куз ва қиш ойларида дарахт танаси ва катта шохларини икки қисм оҳак ва бир қисм тупроқ аралаштириб оқлаш керак. Данак мевали навларни оқлаш айниқса зарур.

Зараркунанда ва касалликларга қарши кураш ишларига алоҳида аҳамият берилиши лозим. Об-ҳавонинг илиқ келиши зараркунанда ва касалликларнинг сақланиб қолишига имкон бермоқда, бу эса келгусида ҳосилга сезиларли зиён етказиш мумкин. Бир қатор хўжаликларда мевали боғлар ва токзорларда турли зараркунандалар тарқалган. Кучли зарарланган, касалланиб қурий бошлаган дарахтлар ковлаб олиниши, боғдан ташқарига чиқариб ташланиши керак.

Япроқларнинг кўп қисми тўкилгач, дарахтларга препарат пуркашни бошлаш мумкин. Уруғ мевали дарахтларга ҳаво илиқ ва шамолсиз кунларда таркибида 8—10 килограмм дизель ёнилғиси ва 800—1000 грамм нитрофен бўлган 8—10 процентли нитро эмульсия пуркалади. Бунда дарахт танаси, шохлари, шох оралари тўлиқ намланиши керак. Ҳар гектар боғга 800—1000 литр эритма сарфланади. Шунингдек 2—3 процентли трихлораль-5 препарати, ДНОК эритмаси ёки 3 процентли нитрофен препарати сепиш мумкин. Ўриклзорларда қўтир касаллигига қарши 3 процентли бордокс эритмаси ёхуд 2 процентли купрозан пуркалади. Ондицумга қарши ток новдалари қирқилгандан кейин ИСО препарати билан ишлов берилади.

Куз ойларида тупларнинг сийрак жойларига янги кўчат ўтқазиш, янги боғ ва токзорлар барпо қилишда колхоз-совхозлар олдига катта вазифалар қўйилади. Кўпгина хўжаликларда ҳосилдорлик кам, бунинг асосий сабаби тупларнинг сийраклигидир. Баъзи хўжаликларнинг боғ ва токзорларида туплар 30—40 процентгача сийрак бўлган майдонлар бор. Бу боғдорчилик ва узумчилик экономикасининг пасайиб кетишига, суғориладиган ерлардан нотўғри фойдаланишга олиб келади. Қулай об-ҳаво шароитларидан унумли фойдаланиб, сийрак жойларга навли мева ва узум кўчатлари ўтқазайлик, экиш олдидан тупроқни етарли намиқтириб, барча ниҳолларни тўлиқ ундириб олайлик. Янги кўчатлар боғ ва токзорлардаги навларга мос бўлишини унутманг.

Ўзбекистон шароитида куз ойларида боғ ва токзорлар барпо қилиш яхши самара беради. Шу сабабли бундай ишлар авж олдириб юборилиши керак. Кўчат ўтқазиш олдидан тупроқ 50—60 сантиметр чуқурликда юмшатилса ва ўғитланса, янада яхши.

М. МИРЗАЕВ,
ВАСХНИЛ академиги.
Ю. ДЖАВАКЯНЦ,
М. СОБИРОВ,
қишлоқ хўжалиги фанлари кандидатлари.

Эл-юрт фаровонлиги йўлида ҳалол, сидқидилдан меҳнат қилсанг, обрў-эътиборнинг ўзи қидириб келади. Озод Қутлимуродов механизаторлик касбини танлаганда устозлардан бири шу ҳақиқатни эслатган эди. Бунга у бугун комил ишонч ҳосил қилди. Озоднинг номини Беруний районидаги «Ўзбекистон ССР 40 йиллиги» совхози Киров номли участкасида каттаю кичик ҳурмат билан тилга олади. Моҳир механик-ҳайдовчи йиғим-терим бошлангандан буён ҳамкасблари ўртасида пешқадам. У ҳозирга қадар бункердан 100 тоннадан зиёд пахта тўкди.

СУРАТДА: илғор суворий Озод Қутлимуродов.

Р. ЎТАМУРОДОВ фотоси.

Комсомоллар! Йигит ва қизлар! Буюк Ленин меросини ўрганингиз, жамиятни революцион янгилаш учун фаол курашчиларнинг биринчи сафларида бўлингиз!

(КПСС МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИНИНГ ОКТЯБРЬ ЧАҚИРИҚЛАРИДАН).

КАТТАҚЎРҒОНДА БИРИНЧИ

Каттақўрғон районидаги Крупская номли колхоз пахтакорлари халқ хўжалик планини районда биринчи бўлиб бажардилар. Давлатга 1.242 гектар майдондан 3.655 тонна хом ашё топширилди, ҳосилдорлик гектар бошига 29 центнерга етказилди. Унинг ҳаммаси юқори сортларга қабул қилинди. 1.100 тонна ўрнига 1.350 тонна уруғлик пахта тайёрланди. Иш звено пудрати асосида ташкил этилгани, ёз мобайнида ғўза парвариши интенсив технология асосида олиб борилгани муваффақиятни таъминлади. Х. Маҳмудов, Ж. Ҳайитов, Ш. Йўлдошев, Э. Юсупов, Э. Эргашев, С. Ортиқов, Б. Мирзаев, Й. Тўхтаев, И. Суннатов бошлиқ бригадаларда ҳар гектар майдондан 30—35 центнердан ҳосил олинди. 1.076 тонна пахта машиналар ёрдамида саранжомланди. Бунда механизаторлардан Зокир Йўлдошев, Саидмемет Асанов, Пирмат Норматов, Ҳусан Саъдуллаев, Қўлдош Тоғаев, Нурулла Санаев ва Раҳмон Рўзиев алоҳида ибрат кўрсатишди. Уларнинг ҳар бири ҳозиргача бункерлардан 80—160 тоннадан дурдона тўкди.

Кўпмингкилограммчилар ҳаракати кенг қулоч ёйди. Фазилат Холбоева, Сулув Ҳайитова, Зулфия Йўлдошева, Қизларгул Фармонова, Хоним Ҳайитова, Зиёда Султонова, Эсон Ҳамроев, Ойтош Орзиева, Асал Тўхтаева, Турсунтош Шодмонова, Сиддиқа Тангриева каби чеварлар 5—7 тоннадан оқ олтин теришди.

Эришилган марра чегара эмас. Мутахассисларнинг чамасича, ҳар гектарда яна 5,3 центнердан ҳосил бор. Уни нобуд қилмай йиғиб-териб олиб, давлатга тағин 450 тонна хом ашё топширилади, ҳосилдорлик 36 центнерга етказилади.

А. ЖАЛИЛОВ,
«Зарафшон» газетаси редактори.

ҒАЛАБАЛИКЛАР ЗАФАРИ

Район пахтакорлари мажбурият ҳисобига ҳосил топширмоқдалар. Мавжуд 15.955 гектар майдоннинг ҳар гектаридан 28,8 центнердан, жами 46 минг 770 тонна хом ашё йиғиштириб олинди. Ялпи ҳосилнинг 73 фоизи биринчи сортга сотилди, 93 фоизи ёки 43 минг тоннаси пўлат этаклардан тўкилди.

Эришилган ютуққа «Коммунизм» совхози, Свердлов номли ва «Победа» колхозлари заршунослари айниқса катта ҳисса қўшдилар. 160 та бригададан 110 тасида дастлабки довон эгалланди. «Коммунизм» совхозидан Шоди Юсупов, Ўктам Маҳкамов, Мардали Зоҳидов, «Победа» колхозидан СССР Олий Совети депутати Владимир Дюгай, «Ўзбекистон ССР беш йиллиги» совхозидан Султон Содиқов, Свердлов номли колхоздан Дилором Раҳимова бошлиқ бригадаларда гектар ҳосилдорлиги 32—37 центнерга етди.

Киров номли колхоздан Маҳамбет Шабеков, «Ленинград» колхозидан Ҳайитбой Давронов, «Коммунизм» совхозидан Даврон Исроилов ва Замира Рўзиматова каби механизаторлар мусобақа байроқдорлари бўлишди. Уларнинг ҳар бири ҳозиргача 150—200 тоннадан оқ олтин терди.

Р. ЗАРИПОВА.

ХИРМОНГА БАРАКА!

Пахта тайёрлашнинг бориши тўғрисида шу йил 31 октябрга бўлган

МАЪЛУМОТ

(Планга нисбатан процент)

Областлар	Бир кунда	Мавсум бошидан	Шу жумладан машинада терилгани: Бир кунда	Шу жумладан машинада терилгани: Мавсум бошидан
ТОШКЕНТ	0,43	106,86	0,29	109,78
ХОРАЗМ	0,47	106,12	0,54	66,41
БУХОРО	0,98	105,45	0,96	84,51
ҚАШҚАДАРЁ	0,65	101,97	0,56	110,00
ҚҚАССР	0,83	95,99	0,54	91,86
Сирдарё	0,85	94,22	0,72	104,53
Сурхондарё	1,00	93,57	0,32	90,32
Фарғона	0,78	90,44	0,17	40,88
Наманган	0,86	90,08	0,60	64,88
Самарқанд	1,33	80,51	1,18	77,63
Андижон	0,67	70,29	0,25	28,51
Республика бўйича	0,82	93,09	0,57	80,94
Шу жумладан ингичка толали пахта				
СУРХОНДАРЁ	1,15	107,05	0,63	168,21
ҚАШҚАДАРЁ	1,18	103,52	1,18	148,78
САМАРҚАНД	3,46	100,39	6,53	84,60
Наманган	1,02	94,34	—	—
Бухоро	0,27	14,53	0,60	7,10
Республика бўйича	1,16	101,18	0,91	156,27

ҚАЙТА ҚУРИШ ВА ЁШЛАР

Ленин комсомоли 70 ёшда. Мамлакат ёшлари ўз байрамини юбилейни шарафловчи тантанали сўзлар билан эмас, балки қайта қуриш йўлидаги реал ишлар билан кутиб олмоқдалар. Ёшлик куч-ғайрати, шижоати, мустақил равишда улкан зафарларга интилиш, қолоқликка, орқага тортаётган барча нарсаларга муросасизлик Ленинчи Ёшлар Союзига хос хусусиятлардир. Янгиланиш даври, ишонч даври бундай хусусиятларни юзага келтирмоқда.

Комсомолга раҳбарликнинг ленинча анъаналари ўзининг асл моҳиятини касб этмоқда. Партия социализмнинг чинакам демократияси, кенг халқ ҳокимияти мамлакатнинг ёш авлодига Ватанимиз тарихининг тақдирига дахлдор бўлган босқичда ўзини намоён этиши учун тарихий имконият беради, деб ҳисоблайди.

Комсомолнинг гражданлик ва ижодий имкониятидан қай тариқа тўлароқ фойдаланиш мумкин? Бугунги кунда бу масала комсомол учун асосий, унинг ҳар бир ячейкаси учун ҳал қилувчи масаладир. Бу М. С. Горбачевнинг пойтахт ёшлари билан учрашуви кун тартибида асосий масала бўлди.

Москва Ёшлар саройи залларида «Москва комсомоли — ВЛКСМнинг 70 йиллиги арафасида» шиори остида экспозиция очилди. 29 октябрь куни мазкур учрашув айни шу ерда бўлиб ўтди. Виставканинг ғоят амалий тарзда эканлиги, тантанабозлик, юбилей ҳисоботи йўқлиги — буларнинг ҳаммаси Михаил Сергеевичнинг Москва комсомоллари билан амалий ўртоқларча мулоқотда бўлиши муҳитини вужудга келтирди.

Комсомол турмушида ташаббускорликни кенг ривожлантириш — суҳбатнинг асосий мавзуларидан бири бўлди. Ташаббускорлик юксак уюшқоқлик билан, сўз ва иш учун масъулиятни ҳис этиш билан узвий боғланиши керак. Комсомол ташаббусларининг салмоғи фақат мана шу ҳақиқий мезон билан ўлчанади.

Комсомол ташаббуслари ҳар қачонгидан кўра жамиятимизга зарурдир. Экономикани тубдан қайта қуриш, қишлоқда ва завод цехларида ижара пудратини ривожлантириш, кооперацияни қарор топтириш, фан-техника тараққиётини жадаллаштириш, жамиятни маънавий янгилаш — ҳозирги вақтда қайта қуришнинг илғор марралари бўлиб, мамлакат шижоатли ёшларнинг ана шу марраларда бўлишини кутмоқда. Виставканинг барча бўлимларида — «Ёшлар сиёсати», «Ёшлар меҳнат марраларида», «80-йиллар студентлари», «Ёшларнинг илмий-техника ижодиёти» бўлимларида шулар ҳақда фикрлашиб олинмоқда. Виставка бўлимлари шундай ташкил қилинганки, унда ҳар бир ёш конкрет маслаҳат олиши мумкин. Ёзни фойдали ўтказишни истайсанми? Бунинг учун студентларнинг ўнлаб отрядларидан бирини танла. Моддий жиҳатдан қийналаяпсанми? Кўпроқ иш ҳақи олиш мумкин бўлган адресларни ёзиб ол. Оила қурдингми? Ёшлар уй-жой комплекси клубига аъзо бўл. Москва шаҳрининг ўзидагина клубнинг 45 минг аъзолари бор. Ёшлар уй-жой комплекси клубига аъзо бўлиш фақат уй олишдан иборат эмас. Ҳозирги пайтда бу турмуш усули бўлиб қолмоқда: ёшлар уйлари ва ҳатто бутун-бутун кварталлари қурилаётган ҳозирги пайтдаёқ ҳаваскорлик бирлашмалари, қизиқ ишлар клублари, дам олиш марказлари ташкил этилмоқда.

Мамлакат ёшлари ўз сиёсий ташкилотини тубдан янгилашга интилар эканлар, ВЛКСМнинг энг яхши анъаналарини ҳеч қачон ўзгартирмаганлар ва ўзгартирмайдилар ҳам. Ленин залида комсомол ветеранлари билан бўлиб ўтган учрашувда ана шу қизғин мулоқотлар ўзининг тўлқинлантирувчи ифодасини топди.

Шундан кейин Катта Кремль саройига бу байрамга таклиф этилган йигит ва қизлар келишди. М. С. Горбачев уларга қарата нутқ сўзлади.

Ёшлар билан суҳбатларда Л. Н. Зайков, В. А. Медведев, Г. П. Разумовский, ВЛКСМ Марказий Комитетининг биринчи секретари В. И. Мироненко, ВЛКСМ Москва шаҳар комитетининг биринчи секретари С. А. Смирнов ўртоқлар иштирок этдилар.

Учрашувдан кейин бўлиб ўтган концертда ёшларнинг ҳаваскор коллективлари ўз маҳоратларини намойиш қилдилар.

(ТАСС).

ШАҲАРКОМ ҲИСОБ БЕРДИ

ТЕРМИЗ, 31 октябрь. (ЎзТАГ). Термиз шаҳар партия конференцияси бўлиб ўтди. Конференция қатнашчилари шаҳар партия комитети ва ревизия комиссиясининг иши ҳақидаги ҳисоботни тинглаб, муҳокама қилдилар. Қайта қуришнинг бориши, шаҳарни социал-иқтисодий ривожлантириш планлари қандай бажарилаётгани таҳлилига асосий эътибор қаратилди. Конференция шаҳар партия ташкилоти раҳбар органларининг янги составини ва Сурхондарё область партия конференциясига делегатларни сайлади.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг секретари М. Ҳ. Холмуҳамедов конференцияда нутқ сўзлади.

РЕСПУБЛИКА МЕҲМОНЛАРИ

Мали халқ демократик иттифоқининг делегацияси Ўзбекистонда беш кун бўлди.

Меҳмонлар республика колхоз ва совхозларида, қишлоқ хўжалик маҳсулотларини қайта ишловчи корхоналарда, илмий тадқиқот институтларида бўлишди.

— Ўзбекистон тажрибаси билан танишув бизга жуда қўл келди, — деди ЎзТАГ мухбири билан суҳбатда делегация бошлиғи, Мали халқ демократик иттифоқи Марказий ижроия бюросининг иқтисодий масалалар билан шуғулланувчи секретари Диакит Дианка Каба. — Биз меҳнатни ташкил этишни такомиллаштириш, кооперацияни ривожлантириш, деҳқонлар учун социал-маиший шароит яратиш борасида фойдали ахборотга эга бўлдик. Буларнинг ҳаммаси, қишлоқ хўжалиги ишлаб чиқаришини ривожлантиришда бизга шубҳасиз, кўмаклашади.

ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИ ПРЕЗИДИУМИНИНГ ФАРМОНИ

ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИНИ ЧАҚИРИШНИ КЎЧИРИШ ТЎҒРИСИДА

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми қарор қилади:

Ўн биринчи чақириқ Ўзбекистон ССР Олий Совети тўққизинчи сессиясини чақириш 1988 йил 14 ноябрдан 18 ноябрга кўчирилсин.

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми раисининг ўринбосари — **А. РОМАНОВСКИЙ.**

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг секретари — **Л. БЕККУЛБЕКОВА.**

Тошкент шаҳри,
1988 йил 31 октябрь.

АНОРЗОРЛАР КЕНГАЙМОҚДА

Қашқадарё областидаги «Варганза» совхози анор етиштиришга ихтисослаштирилган бўлиб, мазкур хўжалик меҳнатчилари анор етказиб бериш юзасидан ўз мажбуриятларини бажардилар. Маҳсулот Ўзбекистоннинг консерва корхоналари, савдо шохобчаларидан ташқари Амур, Челябинск, Иркутск ва Чита областларига ҳам жўнатилди.

Совхоз анчадан буён ҳақли равишда республикада энг яхши анор навлари етиштириб бериш билан шуҳрат қозонган. Бу ерда анорзорлар ҳосилдорлигини ошириш учун анча ишлар қилинди, кўчатлар тез ўстирилади. Ёш дарахтлар эрта ҳосил беришига кўмаклашадиган илғор усул жорий этилмоқда. Тоғ ёнбағирларида белгиланган мелиорация ишлари кенг комплексининг бажарилиши келгусида анор етиштиришни икки баравар кўпайтириш имконини беради.

СССР ҚОНУНЛАРИ ЛОЙИҲАЛАРИ УМУМХАЛҚ МУҲОКАМАСИДА

УЮШҚОҚЛИК, ДАДИЛЛИК КЕРАК

Олтиариқ район партия конференциясидан

Докладчи — район партия комитетининг биринчи секретари Н. Федотов ҳамда музокараларда қатнашган нотиқлар ҳисобот даврида қўлга киритилган ютуқлар билан бирга йўл қўйилган камчиликлар, ечимини кутаётган муаммолар хусусида тўхталдилар. Ўтган уч йил ичида ўтказилган 49 та бюро мажлиси, 16 пленум, 7 партия-хўжалик активи йиғилишида район экономикасини мустаҳкамлаш, аҳоли турмуш даражасини ошириш, кадрларни танлаш, тарбиялаш, уларни жой-жойига қўйиш, бошланғич партия ташкилотлари жанговарлигини ошириш каби долзарб масалалар муҳокама қилинди. Аниқ тадбирлар белгиланди. Райком аъзолари омма билан алоқани мустаҳкамлаш мақсадида тез-тез жойларда бўлдилар. Кўпчиликни тўлқинлантираётган, ўйлантираётган муаммоларни жойида ҳал этишга эътибор кучайди. Хўжаликлар, корхона ва ташкилотларда райком кунларини ўтказиш анъанага айланди. «Ўзбекистон», «Иттифоқ», Ленин номли колхозларда жонли мулоқотлар бўлди.

Аввалги конференцияда делегатлар томонидан 43 та танқидий фикр, амалий таклифлар билдирилганди. Ҳисобот даврида уларнинг 36 таси жорий этилди. Аммо булар райком, бюро аъзолари ўз фаолиятларини янгича талаблар асосида қайта қураяптилар, дейишга асос бўлолмайди. Янгиланиш нафаси ҳал қилувчи бўғинларда унча сезилмаяпти. Айрим раҳбар ва мутахассислар ҳамон ниманидир кутишаяпти. Уларда изчиллик, қатъиятлик, ташаббускорлик йўқ. Шунинг учун асосий тармоқ — пахтачиликда туб бурилишга эришилмаяпти. Ўтган йили бу соҳада план бажарилмади. Асосий касал шундаки, илғор иш усуллари, техникага етарли эътибор берилмади. Коллектив, оила пудратини кенг жорий этиш кўпчилик хўжаликларда оғиздагина амалга оширилди. Машина терими топшириғи 59,71 процентга бажарилди, холос.

Докладчи ва музокараларда қатнашган коммунистлар бу йил ҳам сабоқлардан тўғри хулоса чиқарилмаганлигини ҳаққоний таъкидладилар. Асосий тармоққа партиявий раҳбарлик талаб даражасида эмас. Коммунистларнинг раҳнамолиги, мусобақанинг оммавийлиги ва ошкоралиги таъминланмаяпти. Ҳал қилувчи бўғинларда ишчанлик, талабчанлик муҳити мустаҳкам қарор топмаган. Оқибатда сансалорлик, ўзибўларчилик давом этаяпти. Ғўза вегетацияси даврида қатор жиддий камчиликларга йўл қўйилди. Ғўзалар машинабоп қилиб ўстирилмади. Йиғим-теримда қўл меҳнати кўп.

Кейинги икки йил ичида қишлоқ хўжалиги изчил ривожланмаётганлигининг бошқа сабаблари ҳам бор. Масалан, яқин-яқинларгача нафақат районда, балки областда ҳам илғор хўжаликлардан саналган «Пахтакор» совхози нотўғри кадрлар сиёсати туфайли қолоқлар сафига тушиб қолди. Ҳисобот докладида кадрларни танлаш, тарбиялаш, сайлаб қўйиладиган лавозимларга энг муносиб кишилар тавсия этилганлиги алоҳида таъкидланган бўлишига қарамай мазкур хўжаликдаги аҳвол чуқур таҳлил этилмади. Ваҳоланки, совхоз директори, етакчи мутахассислар бир йўла алмаштириб ташланди. Янгиларига амалий ёрдам кўрсатилмади. Қуйи бўғинларда носоғлом муҳит юзага келди. Иш орқага кетди.

Докладчи ўз вазифасига совуққонлик билан қараган «Ўзбекистон» колхози правлениеси раиси вазифасидан бўшатилганлигини айтиб ўтди-ю, бироқ камчиликларнинг туб сабаблари, оммавий-сиёсий, ғоявий-тарбиявий ишларнинг таҳлили назардан четда қолди.

Конференцияда кадрларга нисбатан талабчанликни кучайтириш, турғунлик йилларидан қолган салбий ҳолатларнинг қолдиқларига қарши муросасиз курашиш лозимлиги таъкидланди. Район партия комитети баъзи раҳбарлар фаолиятини баҳолашда коллектив, коммунистлар фикрига алоҳида эътибор бериши лозим. Изчиллик, қатъиятлик, сўз ва иш бирлиги етишмаётганлиги сабабли хатолар такрорланаяпти. Жумладан, ремонт ишлаб чиқариш корхонаси инженери, коммунист А. Қосимов «Сельхозхимия» бирлашмаси бошлиғи вазифасига тасдиқлангач манманликка берилди. Камтарликни унутди, қўл остидаги ходимларнинг дилини оғритди. А. Қосимов фаолиятига принципиал баҳо берилиб, у вазифасидан бўшатилди. Бундай мисолларни яна келтириш мумкин.

Қайта қуриш партия ташкилотлари олдига инсон тарбияси, ғоявий-сиёсий, ташкилотчилик ишларини кучайтиришни бош масала қилиб қўйди. Меҳнаткашлар сиёсий ва иқтисодий билимларини ошириш муваффақиятга эришишнинг асосий омилидир. Бу соҳада райком, жойлардаги бошланғич партия ташкилотлари муайян ишларни амалга оширдилар. Жумладан 151 жойда партия ўқуви, 144 иқтисодий таълим мактаби, 94 жойда комсомол ўқуви ташкил этилиб, уларга 11 мингга яқин тингловчи жалб этилди. Олтиариқ нефтни қайта ишлаш заводида ўқувнинг самарадорлиги таъминланмоқда. Ўтган йили бу ерда 800 нафардан ортиқ ишчи ва хизматчи «Бирга ишлаймиз, бирга ўқиймиз» шиори остида ҳаракат қилдилар. Корхонада иқтисод ва тежамкорлик учун кураш қизғин тус олди. Имкониятлардан унумли фойдаланилди. Планлар зиёдаси билан адо этилиб, дастлабки муваффақиятларга эришилди.

Аммо колхоз ва совхозларда, қурилиш ташкилотларида янгиланиш нафаси сезилмаяпти. «Иттифоқ» колхози, 1-қишлоқ қурилиши комбинати, «Ферганаводстрой» трестига қарашли 1-механизациялашган кўчма колонна, 88-колхозлараро механизациялашган кўчма колоннада партия, иқтисодий ўқув самарадорлиги таъминланмаяпти. Муҳим ишда қоғозбозлик, расмиятчилик давом этаяпти.

Нотиқлар идеология соҳасида олиб бораётган ишлар ҳам оқсаётганлигини қаттиқ танқид қилдилар. Айниқса хотин-қизларни ишлаб чиқаришга жалб этиш, улар ўртасида тарғибот-ташвиқот ишларини олиб бориш кўнгилдагидек эмас. Кўпболали аёлларнинг унумли ишлаб, кўнгилли дам олишлари учун шароит яратилмаган. Доимий ва мавсумий болалар боғчалари, дала шийпонларининг аксарияти ўз ҳолига ташлаб қўйилган. Бўрбалиқ, Полосон қишлоқ Советлари территориясида истиқомат қилган уч нафар аёлнинг ўз жонига қасд қилганлиги барчани ташвишлантириб қўйди.

Музокараларда қатнашган коммунистлар Озиқ-овқат программасининг муваффақиятли бажарилишига тўғаноқ бўлаётган камчиликлар, хўжаликка партиявий раҳбарлик хусусидаги фикрлари билан ўртоқлашдилар. «Пахтакор» совхози механизатори Н. Шокиров, ремонт ишлаб чиқариш корхонаси ишчиси Ҳ. Умарова, район халқ контроли комитетининг раиси М. Қурбонов, Ленин номли колхоз бригада бошлиғи, Бутуниттифоқ XIX партия конференцияси делегати Х. Аминжонов, «Октябрь 60 йиллиги» совхози директори Э. Тоҳиров ўртоқларнинг чиқишларида кескин танқид бўлмади. Натижада район партия комитети, бюро аъзолари фаолиятига ҳаққоний баҳо берилмади.

Очиғини айтганда, ҳисобот давридаги фаолият «юмшоқ» таҳлил этилди. Камчиликларнинг туб сабаблари дангал очиб ташланмади. Кўпчилик кутганидек баҳс-тортишувлар, айрим раҳбарлар, мутахассислар фикрига аниқликлар киритиш зарур эди.

Олтиариқ район партия ташкилоти масъулиятли дамларни бошдан кечираяпти. Эскилик янгиликка ўз ўрнини қийинчилик билан бўшатиб бермоқда. Бундай шароитда коммунистлар, комсомоллар, халқ депутатлари изчиллик, қатъиятлик кўрсатишлари лозим. Делегатлар таъкидлаганидек, йиғим-терим ишларини жонлантириш, пешона тери эвазига етиштирилган оқ олтин ҳосилини нест-нобуд қилмай йиғиштириб олиш энг муҳим вазифадир. Ишнинг муваффақиятини идеологик жиҳатдан таъминлаш катта роль ўйнайди. СССР Конституцияси (Асосий қонуни)га ўзгартишлар ва қўшимчалар киритиш тўғрисидаги СССР қонуни ҳамда СССР халқ депутатларини сайлаш ҳақидаги СССР қонунининг КПСС Марказий Комитети томонидан СССР Олий Советига тақдим этилган лойиҳалари умумхалқ муҳокамасига ҳавола этилди. Тарихий ҳужжатлар жойларда жамиятни демократиялаш ва ошкоралик йўлидаги дадил қадам, халқнинг ўзини-ўзи идора қилишни, давлат ҳокимиятини бошқаришдаги иштирокини таъминловчи муҳим йўл деб баҳоланмоқда. Буларнинг ҳаммаси район меҳнат аҳлининг ғайратига ғайрат қўшди. Эндиги вазифа сабоқлардан тўғри хулоса чиқариб, омма ғайрат-шижоатини оширишнинг синалган воситаларидан унумли фойдаланишда қолган.

А. ТЎХТАСИНОВ,
«Қишлоқ ҳақиқати»нинг мухбири.

ҲАЁТНИНГ ЎЗИДЕК ЖОНЛИ, СЕРМАЗМУН

Уйчи районидаги Ленин номли колхоз партия комитети коммунистларни ғоявий чиниқтириш, меҳнаткашларнинг иқтисодий билими ва касб малакасини оширишни аниқ тадбирлар асосида олиб бораяпти. Айни кунларда хўжаликда тўртта сиёсий, йигирмата иқтисодий билим мактаби бўлиб, уларга йигирма олти нафар тажрибали пропагандист жалб этилган.

— Кўп нарса тарғиботчи ва ташвиқотчига боғлиқ, — дейди партком секретари Ғуломжон Мирзакаримов. — Тингловчиларнинг касби турлича: чорвадор, механизатор, бригадир, оддий деҳқон ва ҳоказо. Бундай одамлар билан шуғулланиш учун киши билимдон, ғоявий-назарий жиҳатдан етук бўлиши, ўз фикр доирасини муттасил кенгайтириб бориши, сиёсий ва ижтимоий ҳаётдаги воқеаларни теран идрок этиши лозим.

Колхозда сўз устаси Муталлиб Пўлатов номи алоҳида ҳурмат билан тилга олинади. У ўн йилдан ортиқ вақтдан буён иқтисодий ўқув мактабидаги машғулотларни жонли, қизиқарли, тингловчиларнинг тўла иштирокида ўтказишга эришаяпти. Пропагандист ҳар бир машғулотга алоҳида тайёргарлик кўради, қўшимча адабиётлардан, кўргазмали қуроллардан унумли фойдаланади. М. Пўлатов янги ўқув йилига пухта тайёргарлик кўриш билан бирга «СССР Конституцияси (Асосий қонуни)га ўзгартишлар ва қўшимчалар киритиш тўғрисида» ва «СССР халқ депутатларини сайлаш ҳақида» СССР қонунлари лойиҳаларининг моҳиятини меҳнаткашларга кенг тушунтирмоқда. Кишилар тарихий ҳужжатларни маъқуллаш билан бирга қимматли таклиф-мулоҳазаларини ўртага ташлаяптилар.

Пропагандистлар шундай фикр билдиришди: сиёсий ва иқтисодий ўқув системасини қайта қуришда унинг моддий техника таъминотини яхшилаш катта аҳамиятга эга. Шунингдек адабиётлар, қўлланмалар, методик тавсиялар аввалгидек ўқув йили бошлангандан кейин эмас, балки унгача тарқатилса, пропагандистга машғулотларга тайёргарлик кўриш учун бир кун вақт ажратилса, маъқул иш бўларди.

А. ТЕМИРОВ.

СУРАТДА: колхоз партия комитетининг секретари Ғ. Мирзакаримов (чапда) пропагандистлар Ғ. Акбаров ва М. Пўлатов билан суҳбатлашаяпти.

Б. АЛИМОВ фотоси.

ҲУҚУҚ ВА ВАКОЛАТЛАР УЙҒУНЛАШАДИ

СССР Конституцияси (Асосий қонуни)га ўзгартишлар ва қўшимчалар киритиш тўғрисидаги СССР Қонуни ҳамда СССР халқ депутатларини сайлаш ҳақидаги СССР Қонунининг КПСС Марказий Комитети томонидан СССР Олий Советига тақдим этилган лойиҳаларининг муҳокамаси қизғин тусга кирди. Жамиятни демократлаштириш йўлида қўйилган янги муҳим одимни совет кишилари ҳуқуқ ва ваколатлар уйғунлигининг ифодаси сифатида баҳоламоқдалар.

МАҚСАДГА МУВОФИҚ

Демократия ва ошкоралик принципларининг қарор топиши билан жамият ва шахс, давлат ва гражданлар ўртасидаги муносабатларнинг турли томонларини ҳам янада ривожлантириш зарурлигини даврнинг ўзи тақозо этмоқда. Жумладан, ҳуқуқ-тартибот органлари системасини янада такомиллаштириш, одил судловни таъминлаш мақсадида уни ислоҳ қилиш кун тартибига қўйилаётганлиги эътиборга моликдир. СССР Конституцияси (Асосий қонуни)га ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш тўғрисидаги Қонун лойиҳасининг 152-, 153- ва 155-моддалари янги таҳрирда берилаётганлиги худди ана шу мақсадни кўзда тутади.

Суд ва арбитраж фаолиятини яхшилашга қаратилган мазкур моддаларда судларнинг ишини ошкора ташкил этиш, уларнинг сайловчилар ва Советлар олдидаги масъулиятини ошириш вазифалари яққол ифодасини топган. Бироқ ҳуқуқшунос нуқтаи назаридан қараганда юрист Р. Мухторовнинг «Қишлоқ ҳақиқати»нинг 25 октябрь сонида айтган мулоҳазалари ўринли. Дарҳақиқат, халқ судьяларининг ўн йил муддатга сайланиши ҳозирги кун талабларига жавоб бермайди, деб ўйлайман. Ҳатто очиқ айтганда бу уларда хотиржамлик, ўз-ўзига ортиқча ишонч ҳиссиётларини ҳам туғдириши мумкин. Шунинг учун уларнинг беш йиллик муддатга сайланиши ҳар томонлама мақсадга мувофиқдир. Жумладан, партия, совет органлари, шунингдек, ҳуқуқ-тартибот системасидаги сайловлар муддатига ҳам мутаносиб.

Аксинча, судларнинг ваколатларини кенгайтириш бирмунча зарурдек. Масалан, айбланувчиларнинг қамоқда ушлаб турилиши устидан прокуратура билан бир вақтнинг ўзида судларнинг ҳам назоратини ўрнатиш лозим. Сабаби, ҳукм қонуний кучга киргунча айрим ҳолларда гражданларнинг нотўғри ушлаб турилиш ҳоллари содир бўлаётганлиги ҳеч кимга сир эмас. Жиноий жавобгарлик даражасини охир-оқибатда судлар аниқлар эканлар, терговнинг маълум муддатидан бошлаб айбланувчиларнинг тақдирини ҳал этиш уларга ҳам қонуний равишда боғлиқ бўлиши даркор.

А. БОБОБЕКОВ,
юрист.

ИНҚИЛОБИЙ ЧАҚИРИҚ ҚАЙТА ЯНГРАДИ

Доҳиймиз В. И. Лениннинг «Бутун ҳокимият — Советларга!» деган мурожаати барча совет кишиларининг қалбига, дилига, онги-шуурига ниҳоятда қадрдон.

Бугунги кунда ҳамма нарса ҳақида очиқ-ойдин фикр-мулоҳаза юритиш имконияти туғилган экан, сўнгги вақтларда давлат ҳокимияти органи — Советларнинг роли бирмунча пасайиб кетганлигини, у ўзининг тарихий, анъанавий вазифаларини бажаришдан бирмунча четда қолганлигини эътироф қилиш лозим.

СССР халқ депутатларини сайлаш ҳақидаги қонун лойиҳаси йўл қўйилган ана шу хато ва камчиликларга барҳам бериши шубҳасиз. Ўнта боб ва олтмиш иккита моддадан иборат ушбу ҳужжат сайловнинг умумий қоидаларидан тортиб сайлаш ва сайланиш ҳуқуқининг туб демократик принципларини ҳам ўзида мужассамлаштирган.

Мен совет органларида 35 йилдан буён меҳнат қиламан. Боғчакалон ва Янгийўл қишлоқ Советларида ижроком раиси, котиби, бош ҳисобчиси бўлдим. Турғунлик даври деб аталган йилларда ютуқларга маҳлиё бўлиб Советлар ҳаракатига умуман қониқарли дея баҳо бериб кетаверишга ўрганиб қолган эканмиз. Бутуниттифоқ XIX партия конференцияси қарорлари асосида ишимизни қайта қуришга бағишланган сўнгги сессияда ана шу хотиржамлик, беғамлик ҳолатларидан келиб чиққан камчиликларга принципиал баҳо берилди. Депутатлар территориядаги хўжалик, ташкилот, муассасалар фаолияти устидан Советлар назорати бўшашиб кетганлиги, натижада давлат ва меҳнат интизоми бузилганлиги, айрим ҳолларда ер участкаларнинг талон-торож қилинганлиги фактларини ачиниб тилга олдилар. Мазкур сессия қарорининг ижроком томонидан кузатиб борилганлиги, депутатлик группаси ва доимий комиссияларининг аъзоларига вазифалар тақсимланиб, ижро муддати белгиланганлиги барча салбий ҳолатларга чек қўйиш имконини берди.

Халқ вакилларини сайлаш ҳақидаги қонун муҳокамасида бу мисолни тилга олганим бежиз эмас. Менимча, лойиҳа тўлдирилиб қабул этилаётганида қарор ва ижро, депутат назорати ва ҳисоботи масалаларига алоҳида аҳамият бериш лозим. Шунингдек, сайловларда кўп мандатлилик принципи тўла қонунлаштирилса кўнгилдагидек бўларди.

Х. УСМОНОВ,
Хатирчи районидаги Янгийўл қишлоқ Совети ижроия комитети ходими.

НОМЗОД МАСЪУЛИЯТИ

СССР халқ депутатларини сайлаш ҳақидаги Қонун лойиҳасини кўздан кечириб, бир қанча янгилик ва ижобий ўзгаришлар борлигига гувоҳ бўлдим. Жумладан, коммунистлар партиясидан 100, кооператив ташкилотлардан 100, касаба союзларидан 100, комсомол ва совет хотин-қиз ташкилотларидан 75 нафардан вакиллар сайланиши тўғрисидаги фикрлар менга маъқул.

Бироқ, фикримча, ана шу конкрет рақамлар ўртасидаги мутаносибликни таъминлаш зарур. Айтайлик, барча ташкилотлардан бир хилда —80—90 нафардан депутатликка номзод кўрсатилса мақсадга мувофиқ бўларди. Чунки ана шу миқдор тенглиги ҳам демократиянинг ўзига хос бир кўриниши бўлиб хизмат қиларди.

Бой ҳаётий ва меҳнат тажрибасини ҳисобга олиб, ветеранлардан (лойиҳада уларнинг сони 75 нафар қилиб белгиланган) эса депутатлар кўпроқ сайланиши тўғрироқ. Бундан ташқари кекса авлод вакиллари турли идора ва ташкилотларнинг раҳбарлари, мансабдор шахслар билан сайловчилар топшириқлари юзасидан бемалол, юзма-юз гаплашаверадилар.

Бизда ҳозиргача республика ва иттифоқ Олий Советларига колхозчи ёки ишчиларни депутат қилиб сайлаш анъанага айланиб қолган. Очиғи, бу юмуш уларнинг кўплаб иш вақти беҳуда совурилишига ҳам сабаб бўлаяпти. Мен оддий колхозчи ёки оддий ишчилар халқ вакиллигига сайланмасин, демоқчи эмасман. Бироқ улар кўпроқ маҳаллий Советларга кўрсатилсалар қишлоқ ва район территориясида жамоат топшириқларини бажариш ишлаб чиқаришга салбий таъсир кўрсатмаган бўларди. Ёки шу ўринда лойиҳадаги СССР Олий Совети депутатларига шарт-шароит яратиб бериш тўғрисидаги фикрларни кучайтириш лозим.

СССР Олий Советига депутатликка сайланиш 21 ёшдан қилиб кўрсатилганлиги ҳам айрим мулоҳазалар туғдиради. Чунки бу ёшдаги йигит-қизларнинг зиммаларидаги наказларни бажариш учун ниҳоятда катта идораларнинг эшикларини қоқишига тўғри келади. Баъзида уларнинг мансабдор кишилар билан суҳбатлашишда ийманишлари сир эмас. Агар олий давлат ҳокимияти органларига сайланиш 25 ёшдан қилиб белгиланса, менимча тўғри бўларди.

Депутатликка номзодларнинг сайловчилар билан учрашуви ҳақидаги жумлаларни ҳам қонун қабул қилиниши олдидан таҳрир этиш мақсадга мувофиқдир. Масалан, сайловолди учрашувларда номзодларга наказлар бериш менимча нотўғри. Чунки сайловлар кунида унинг етарли овоз олиш-олмаслиги, яъни сайланиш-сайланмаслиги ҳали аниқ эмас. Лойиҳага биринчи учрашувда номзодларни асосан таништириш лозимлиги тўғрисидаги фикрларни киритиш лозим.

Албатта, буларнинг ҳаммаси менинг шахсий мулоҳазаларим. Бироқ уларнинг аксариятини тенгдош уруш ва меҳнат ветеранлари эшитиб маъқулладилар.

А. НАБИХЎЖАЕВ,
ветеран журналист, Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган маданият ходими.

ДЕМОКРАТИЯЛАШНИНГ ЯНГИ БОСҚИЧИДА

ШАРҲ

Совет жамиятининг сиёсий системасини тубдан ислоҳ қилишнинг янги босқичи СССР Конституциясига киритиладиган ўзгаришлар ва қўшимчалар тўғрисидаги қонунни ва СССР халқ депутатларига сайлов тўғрисидаги қонунни амалга оширишга имкон беради, ушбу қонунларнинг лойиҳалари умумхалқ муҳокамаси учун эълон қилинди. Совет Иттифоқи телеграф агентлиги ТАСС мухбири В. САКЛАКОВнинг Совет қонунчилиги Бутуниттифоқ илмий тадқиқот институти директорининг ўринбосари, юридик фанлари доктори, профессор И. Н. КУЗНЕЦОВ билан суҳбатининг учинчи қисмини ҳавола қилади.

3. ЕР ҚОНУН ҲИМОЯСИДА

—Биринчи марта тузиладиган Конституцион назорат комитети сиёсий системамизда қандай роль ўйнайди?

— Лойиҳада таъкидлаб ўтилганидек, ушбу комитетнинг вазифаси — асосан, ҳокимиятнинг олий босқичида қабул қилинадиган қарорларнинг Конституцияга нечоғли мувофиқлиги устидан назорат қилишдир. Мазкур комитет СССР халқ депутатлари съездида бевосита ўн йил муддатга сайланади, аммо мазкур комитет составида депутатлар бўлмайди. СССР Конституциясига киритиладиган ўзгаришлар ва қўшимчалар тўғрисидаги қонун лойиҳасида ушбу комитетга аъзолик халқ депутати мандатига зиддир, деб таъкидланган . Бу тушунарлидир, чунки Конституцион назорат комитети, жумладан, халқ депутатлари съездининг қарорлари, шунингдек Олий Совет қарорлари Конституцияга мувофиқлигини ҳам назорат қилади. Комитет ҳуқуқ ва сиёсат соҳасидаги мутахассислардан тузилади. Улар ўз вазифаларини бажаришаётганида мустақил бўладилар.

— Ҳамонки янги, биз учун расм бўлмаган комитет пайдо бўлаётган экан, унинг вазифалари тўғрисида батафсилроқ гапириб берсангиз.

— Дарҳақиқат, илгари бизда бундай муассаса бўлмаган эди. Қарорларнинг қонунийлиги устидан назоратни амалга оширувчи ҳозирги махсус орган, яъни СССР прокуратураси давлат ҳокимияти ва бошқарувнинг олий органлари қарорларининг қонунийлигини назорат қилиш ваколатига эга эмас. Янги органнинг таъсис этилиши туфайли ана шу даражадаги қарорларнинг ҳам Конституцияга мувофиқлиги устидан назоратни кучайтириш имконияти вужудга келади, илгари ана шундай назорат ҳокимият олий органларининг ўз куч-ғайратлари билан, биринчи навбатда СССР Олий Совети Президиумининг куч-ғайратлари билан таъминланиб келди. Лекин ана шу органлар олдида турган вазифаларнинг хилма-хил бўлганлиги туфайли бу назорат етарли даражада бўлмади.

— Конституцион назорат комитети қонунни тайёрлашнинг боришига таъсир эта оладими, қонун кучга киргандан кейин эмас, балки ана шу тайёргарлик босқичида қонуннинг Конституцияга мувофиқлигини белгилаб бера оладими?

— Қонун лойиҳасини тайёрлаш босқичидаёқ Конституциядан ҳар қандай чекинишларнинг олдини олиш мақбулроқ, албатта. Шу боисдан ҳам съезд кўриб чиқиши учун тақдим этиладиган СССР қонунлари лойиҳаларини, шунингдек СССР Олий Совети ва унинг палаталари ҳужжатлари лойиҳаларини тузиш чоғида комитет экспертизани амалга оширади, ушбу лойиҳаларга улар СССР Конституциясига нечоғли мувофиқлиги нуқтаи назаридан баҳо беради, СССР Олий Совети ва унинг палаталари қарорлари хусусида эса бундан ташқари ушбу қарорларнинг съезд қабул қилган қонунларга нечоғли мувофиқлигига ҳам баҳо беради.

Аммо шу билан бир қаторда мазкур комитет амал қила бошлаган қарорларнинг қонунийлигини текшириши керак. Бу агар дастлабки босқичда бирон-бир қусур содир бўлган бўлса, ишни ўнглаб олиш имкониятини беради. Шуни ҳам назарга олиш керакки, ўтган йилларда қабул қилинган қонунларнинг Конституцияга мувофиқлигига баҳо бериш ҳам комитетнинг ҳуқуқ доирасига киради. Комитет ваколатлари, қачон қабул қилинганидан қатъий назар, ССР Иттифоқида амал қилаётган барча қонун актларига (ҳужжатларига) тааллуқли бўлади. Ана шу орган бир қанча актлар устидан дастлабки тарздагина эмас, кейинги назоратни ҳам амалга ошириши лозимлиги батамом тўғри қайд этилган, ушбу актларнинг аниқ рўйхати лойиҳада қайд этилган.

— Ушбу комитетнинг ваколатлари иттифоқдош республикалар Конституциялари ва қонунларининг, шунингдек СССР Министрлар Совети, иттифоқдош республикалар Министрлар Советларининг қарорлари ва фармойишларининг СССР Конституцияси ва қонунларига мувофиқлигини таъминлаш билан ҳам боғлиқ.

— Мазкур актларга нисбатан Конституцион назорат комитети фақат кейинги назоратни амалга оширади. Бундан ташқари, Конституцион назорат комитети ўз ташаббуси билан ёки Конституцияда ваколат берилган бир қанча органларнинг тақдимига кўра, ҳар қандай бошқа давлат органлари ва жамоат ташкилотлари норматив актларининг СССР Конституцияси ва қонунларига мувофиқлиги тўғрисида хулосалар чиқаради. Лекин бу юмуш зарур ҳоллардагина бажарилади. Мазкур комитет, барча министрликлар ва идоралар, айрим давлат органлари ва жамоат ташкилотларининг актлари Конституцияга ва қонунларга мувофиқлигини бир варакайига назардан ўтказа олмайди чоғи. Унинг бу иш билан шуғулланишига ҳожат ҳам йўқ. Чунки министрликлар, давлат комитетлари ва идораларининг ана шу актларини прокуратуралар назорат қилади.

Менинг фикримча, умумдавлат аҳамиятига молик бўлган сабоқлар чиқариб олиш лозим бўлган ҳоллардагина, яъни қонун бузилишида типик бир ҳол мавжуд бўлиб, давлатнинг бирданига кўпчилик органлари практикасини такомиллаштириш мақсадида барчанинг эътиборини қаратиш лозим бўлганида мазкур комитет давлатнинг бошқа органлари ва жамоат ташкилотларининг норматив актлари Конституцияга мувофиқлигига баҳо бериши керак.

— Комитетга унинг нуқтаи-назаридан Конституцияга мувофиқ бўлмаган актларни бекор қилиш ҳуқуқи берилганми?

— Йўқ, комитетнинг ўзига актларни бекор қилиш ҳуқуқи берилмайди. Комитет у ёки бу акт бутунлай ёки унинг айрим қоидаларининг Конституцияга мувофиқ эмаслиги тўғрисида хулоса чиқарганида ана шу акт ёки қоиданинг амал қилиши тўхтатиб қўйилади, холос. Айни вақтда ана шундай актларнинг бекор қилинишига эришиш воситаларини ишга солиш ҳам назарда тутилган. Чунки Конституцион назорат комитетининг тегишли хулосаси СССР Конституцияси ёки қонунига зид бўлган қарорни бекор қилиш ҳуқуқига эга бўлган органга юборилади. Масалан, СССР Олий Совети томонидан қабул қилинган СССР қонунлари хусусида мазкур комитет съезд ёки СССР Олий Советига тегишли тақдимнома топшириш имкониятига эгадир. Мазкур органлар қонунни бекор қилиш тўғрисидаги масалани ўзлари ҳал этадилар.

Ҳукумат қарорларига келганда шуни айтиш керакки, комитет конституцияга мувофиқ келмайдиган ҳужжатни бекор қилишга эришиш учун ё бевосита ҳукуматга ёки Конституцияга кўра, ҳукумат қарорини бекор қилиш ҳуқуқига эга бўлган органга, яъни Олий Советга мурожаат қилиши мумкин.

— Ана шу органлар комитет хулосасига қўшилмасликлари ва актни ўз кучида қолдиришлари мумкинлиги истисно этилмайдими?

— Ҳамма нарса хулоса нечоғли исботланганлиги ва асосланганлигига боғлиқ бўлади. Агар Конституцияга зидлик исботланган ва рад этиб бўлмайдиган экан, бу ҳолда раддия билдирилган актни ўзгартириш, такомиллаштириш ёки умуман бекор қилиш керак бўлади.

Комитет давлат системамизнинг муҳим бўғини бўлади, деб ўйлайман. Ана шундай мустақил орган — қонунчилик соҳасида йўл қўйилиши мумкин бўлган хатолар йўлидаги яна бир ғов, социалистик ҳуқуқий давлат бунёд этиш йўлидаги муҳим босқичдир.

Пахта учун ҳамма масъул

ҒАЛАБАГА ТАШНАЛИК

Термиз районидаги «Гулбаҳор» совхози директори Эшбой Дўлмоновни тўрт-беш йил мобайнида биринчи марта кўтаринки кайфиятда кўришим. Чеҳраси очиқ, ҳаракатлари дадил. «Ишимизни кўрамиз, деб келибсизлар, кетдик», деди йўл бошлаб. Шунда раҳбарнинг, деҳқоннинг кайфияти, ишга муносабати пировард натижа — ҳосил чўғига боғлиқ бўлишига ишондим. Нимасини айтасиз, авваллари йиғилишларда «Гулбаҳор» албатта «тил»га олинарди: план бажарилмайди, ҳосилдорлик паст, машина терими эътибордан четдан қолган... Бундай танқид ва таъна меҳнат аҳлини ҳаддан ташқари чарчатиб қўйганди. Директор эса хўжаликни ташлаб кетай дея чоғланди-ю, лекин буни ўзига ор билди. Ишлайверай деса, хўжалик аҳволи оғир. Аввало ернинг мелиоратив ҳолати яхши эмас, коллекторлар ишламайди, ишчи кучи кам, қурилиш ўлда-жўлда. Ҳафсала билан кўчиб келганлар ҳам чўлнинг қумкўчар шамолини бир-икки кўргач, хайр-маъзурни насия қилиб кетиб қолишаяпти.

Вужудга келган аҳволни ўнглаш мақсадида қатор агротехник тадбирлар амалга оширилди. Биринчи навбатда ёпиқ дренажлар қазилиб, 1.200 гектар майдоннинг мелиоратив ҳолати тубдан яхшиланди. Ер ости суви 1,5 метргача пасайтирилди. Яқин-яқингача пайкалларни қўйтикан босиб кетарди. Ҳосилни териб олиш машаққат эди. Ана шу офатни бартараф этишда ерни икки ярусли плуглар ёрдамида сифатли шудгор қилиш қўл келди. Йил бошидан бўлимлар тугатилиб, уларнинг ўрнига еттита комплекс механизациялашган бригада тузилди. 38 та звенодан 18 таси оила пудратига ўтказилдики, деҳқонлар ўзларини ернинг ҳақиқий эгалари деб ҳис эта бошладилар. Буларнинг ҳаммаси қандай самара бераётганлигини бугун оппоқ либосга бурканган пахтазордан билса бўлади.

Ишонч билан айтиш мумкинки, хўжаликда авваллари бу йилгидек мўл ҳосил етиштирилмаган. Мақсад ҳам катта: 1.778 гектар майдоннинг ҳар гектаридан 17 центнер ўрнига 20 центнердан, жами 3.556 тонна оқ олтин олинади, ялпи ҳосилнинг 85 проценти машиналарда саранжомланади. Айни кунларда 24 та агрегат тўла қувват билан ишламоқда. Механик - ҳайдовчиларнинг ҳар бири бункерлардан кунига 8—9 тоннадан хом ашё тўкаяпти. Ҳабибулло Холмуродов раҳбарлик қилаётган бригаданинг Ҳаким Ортиқов бошлиқ оилавий звеноси аъзолари 24 гектар майдонда ўрта толали пахта етиштиришганди. План аллақачон бажарилган, эндиликда юз тонналик хирмон уйиш йўлида астойдил ғайрат кўрсатмоқдалар. Эшмурод Қулсоатов, Улуғберди Мусурмонқулов, Шопўлат Чориев бошлиқ звеноларда ҳам мажбурият ҳисобига хом ашё топширилаётир. Шуниси қувончлики, бу коллективларда ҳосилнинг ҳаммаси машиналарда терилди.

Бу — дефолиациянинг барвақт, сифатли ўтказилгани шарофати, 300 гектар майдондаги ғўзанинг баргини тўктиришда дропп дефолиантини синаб кўрилди. Гектарига 300 грамм дори сарфланди. Теримга тушиш олдидан ОВХ аппаратлари эгатлар орасидан яна бир карра ўтказилиб, енгил шамол ёрдамида қуриган япроқлар туширилди. Натижада пахтанинг ифлосланлиги нормадагидан ошмаётир.

— Далада ҳосил баракали бўлса, ишлаб чарчамайсан,— дейди Сариосиё районининг «Правда» колхозидан ўтган йили кўчиб келган механик-ҳайдовчи Омонулло Юсупов. — Бултур мавсумда атиги 40 тонна пахта тергандим. Бу аслида тўрт кунлик меҳнат натижаси. Лекин майдонлар нобоп эди-да. Бу йилги манзара тамомила бошқача. Ҳозиргача 150 тонналик хирмон уйдим.

Унинг шериклари Холмирза Оқбўтаев, Менгали Ортиқов, Равшан Холмирзаев, Абдураим Нормуродов, Чори Маматқулов, Холиёр Раимов, Шайдулла Орипов ва Баҳром Қодиров ҳам бугунга қадар бункерлардан 150—160 тоннадан дурдона бўшатдилар.

Суворийларнинг унумли меҳнат қилишлари, кўнгилли ҳордиқ чиқаришлари учун етарли шароит муҳайё. Мусобақа намунали ташкил этилган. Ғолиблар ҳам моддий, ҳам маънавий рағбатлантирилмоқда.

Теримчилар ҳам ғамхўрлик билан қуршаб олинган. Ипак пахтанинг ҳар килограммига 15, ўрта толали хом ашёга эса 12 тийиндан ҳақ тўланаяпти.

Беллашувда Эшниёз Ҳайдаров, Худойберди Менглиев, Қувват Холмуродов ва Ҳабибулла Холмуродов бошлиқ бригадалар пешқадам. Бу коллективларда план 105—112 процент адо этилган бўлса-да, кунига 2 процентдан зиёд пахта топширилмоқда.

Меҳнат аҳлининг ғалабага ташналиги, бу йўлда ғайрат-шижоат кўрсатгани, ниҳоят, ўз самарасини кўрсатди. Совхозда пахта тайёрлаш топшириғи ошириб уддаланди. Ҳозирги кунда заршунослар ялпи ҳосилни 4.000 тоннага етказиш ниятида суръатга суръат қўшмоқдалар.

Б. КЕНЖАБОЕВ,
«Қишлоқ ҳақиқати» мухбири.

Денов районидаги «8 Март» колхозида пахта йиғим-терими қизғин давом эттирилмоқда. Пудратчилар даладаги ҳосилни саранжомлаб олишда ўрнак кўрсатмоқдалар. Эрмамат Мардонов бошлиқ оила биринчи теримдаёқ гектаридан 34 центнердан хирмон кўтарганди. Ўзаро мусобақада бир неча бор ғолиб чиққан бу оила ҳосилдорликни эрта-индин 45 центнердан ошириб, социалистик мажбуриятни ҳам уддалаш арафасида турибди.

СУРАТДА: колхоз правлениесининг раиси Эшмурод Хўжамбердиев пудратчи Эрмамат Мардоновга вимпель топширмоқда.

П. ЭРГАШЕВ фотоси.

КООПЕРАТОРЛАР ЯНГИЧАСИГА ИШЛАШМОҚДА

Қўрғонтепа район пахтакорлари энди тўппа-тўғри даланинг ўзида иссиқ манти ва сомсаларни, бошқа таомларни, мева шарбатларини сотиб олишлари мумкин. Ильичевск қишлоқ матлубот жамиятининг иккита автомобили бу маҳсулотларни далага келтиради.

— Бу пахтакорларга хизмат қилишнинг янги шаклларидан биридир, — дейди Қўрғонтепа район матлубот жамияти правлениесининг раиси Ш. Отахонов. — Кўчма дўконларимиз ўтган йиллардагидан фарқли равишда мавсум даврида фақат пахта теримчиларини таъминлайдилар. Колхоз ва совхозларнинг тавсия рўйхати асосида биз биринчи маротаба тўппа-тўғри даланинг ўзида ноёб моллар билан савдо қила бошладик. Шу тариқа пахтакорларга мўлжалланган барча товарлар уларга етиб бормоқда.

Кўчма дўконлар пахтакорларнинг катта ҳажмли саноат молларига бўлган талабларини ҳам бажара бошлади. Мазкур моллар уларнинг уйларига етказиб берилади. Умумий овқатланиш корхоналари эса қишлоқ меҳнаткашларининг олдиндан берилган буюртмалари асосида ширинлик ва пишириқлар, турли ярим фабрикантларни тайёрлайдилар.

(ЎзТАГ).

ЖЎШҚИН ҲАЁТ ЛАВҲАЛАРИ

ИХЛОСМАНДЛАР КЎП

Москва районидаги «Октябрь» колхозида обуна уюшқоқлик билан ўтказилмоқда. Дала ва фермаларда вақтли матбуотнинг роли ҳамда аҳамияти кенг тарғиб қилинаяпти.

Ҳозиргача хўжалик аъзолари 7.600 сўмлик нашрларга ёзилишди. Улар янги йилдан «Совет Ўзбекистони», «Правда Востока», «Қишлоқ ҳақиқати», «Ёш ленинчи», «Коммунист», «Шарқ юлдузи», «Муштум», «Гулистон» каби газета ва журналларни ола бошлайдилар.

Абдуфаттоҳ Ҳожибоев, Адҳамжон Валихонов, Эркиной Тўраева, Комилжон Собиров, Тожибой Эгамбердиевлар матбуотнинг чинакам ихлосмандлари саналади. Улар бу йил ҳам намуна кўрсатиб, 45—60 сўмлик нашрларга обуна бўлдилар.

Ғ. ПАРПИЕВ.

«КОММУНА»ЛАР ЗАРУР

Тошкент телевидениеси орқали намойиш этилган «Лев Николаевич Кимнинг коммунаси» кўрсатуви бизда катта таассурот қолдирди. Бу коммуна қишлоқ хўжалиги ишлаб чиқаришини ташкил этишда янгилик. Унинг кенг имкониятларга эга эканлиги кўриниб турибди.

Республикамизда бундай коммуналар қанча? Уларнинг ютуқ ва муаммолари нимадан иборат? Афсуски, бу ҳақда ҳеч нима билмаймиз. Фақат баъзан гектарчилар фаолияти, уларнинг қовун-тарвуз, кунгабоқар, пиёз, супурги ва бошқа экинлардан юқори ҳосил олишаётганлиги тўғрисида ўқиб қоламиз.

Бизнинг фикримиз шундай: Л. Н. Ким тажрибаси барча область ва районларда жорий қилиниши керак. Коммуналар давлат томонидан техника, ўғит ва бошқа зарур нарсалар билан таъминлаб турилса, айни муддао бўларди. Бундан жамият ҳам, одамлар ҳам наф кўриши шубҳасиз.

Ҳ. ЗИЁЕВ,
Тошкент шаҳрида яшовчи шахсий пенсионер, Улуғ Ватан уруши қатнашчиси.

ҚИЗИҚАРЛИ УЧРАШУВ

Яқинда Ленинск шаҳрида жойлашган 16-кўзи ожизлар махсус мактаб-интернатида Ўзбекистон Ёзувчилар союзи область бўлимининг ташаббуси билан қизиқарли учрашув ўтказилди. Унда СССР Ёзувчилар союзи аъзолари Одил Абдураҳмонов ҳамда ёш шоирлардан Павел Иванов, Жумабой Шоматовлар қатнашиб, ўз шеърларини ўқиб бердилар.

Учрашув сўнггида «Педагог» ва «Гулноз» ансамбллари иштирокида концерт намойиш этилди. Ўқитувчи ва талабалардан Одинахон Маҳкамова, Муборакхон Мирзахалилова, Ҳикматхон Жўраева, Абдумутал Исоқовлар ўз қўшиқлари, жозибадор рақслари билан тўпланганлар кўнглини хушнуд этдилар.

М. БОЛТАБОЕВ.

Андижон области.

ОЛДИНГДАН ОҚҚАН СУВНИНГ...

Кейинги пайтларда республикамизда ичимлик сув муаммолари ҳақида кўп гапирилаяпти. Бунда жон бор, албатта. Аксарият қишлоқларимиз аҳолиси ариқ сувларини тиндириб истеъмол қилаётгани сир эмас. Оқибатда турли хил юқумли касалликлар кўпаймоқда.

Фарғона областини олайлик. Воҳада аҳоли зич. Тоза сув манбалари оз. Шунинг ўзидан ҳам кўриниб турибдики, ҳар бир литр сувни ҳисобда тутиш, ундан тежаб-тергаб фойдаланиш лозим. Амалда эса юқоридаги фикрнинг аксини кўрасиз. Сабаби бу соҳада қатъий назорат ўрнатилмаган. Айниқса, Бувайда, Ленинград, Боғдод район марказларида аҳвол ташвишли. Бир кўчада тўртта ёки бешта водопровод колонкаси бўлса, кечаю кундуз ҳаммасидан шовуллаб сув оқиб ётади. Чунки кўпчилиги носоз, жўмраксиз. Олдингдан оққан сувнинг қадри йўқ, деб шуни айтсалар керак-да!

Эҳтимол, баъзилар учун бу арзимас бўлиб туюлар. Лекин масалага чуқуррок назар ташланса, хўжасизлик ва масъулиятсизлик жамиятимизга қанчалик қимматга тушаётганини тасаввур қилиш қийин эмас. Мутасадди ўртоқлар бу ҳақда жиддийроқ ўйлаб кўришлари лозим.

Сув — ҳаёт ва тириклик манбаи, бебаҳо бойлигимиз. Уни асраш, исроф қилмаслик биринчи галда ўзимизга боғлиқ.

Н. СОДИҚОВА,
ТошДУ студенти.

АДИБ НОМИ БИЛАН

Вобкент райони мактабларида ислоҳот талаблари асосида иш тутилиб, таълим-тарбия сифати ҳамда самарадорлигини ошириш чоралари кўрилаяпти. Дарслар тўлиқ кабинет системасига ўтказилган. Ўқувчи-ёшларга пухта таълим бериш учун кўргазмали қуроллар, техника воситаларидан фойдаланилмоқда.

Яқинда райондаги мактаблар яна биттага кўпайди. 201-МПМК қурувчилари «Коммунизм» колхози территориясида 624 ўринли янги мактаб биносини муддатидан олдин фойдаланишга топширдилар. Улуғ ўзбек ёзувчиси Абдулла Қаҳҳор номи берилган бу билим даргоҳи барча замонавий қулайликларга эга. Ошхона, спорт зали, тир, устахона мавжуд бўлиб, улар зарур ускуналар билан жиҳозланган. Айни кунда 29 нафар педагоглар ёш авлодга фан асосларидан пухта сабоқ бермоқдалар.

Н. РАСУЛОВ.

МАВСУМ СУСТКАШЛИКНИ КЕЧИРМАЙДИ

- ҚАНТАРИЛГАН МАШИНАЛАР
- РАИС НЕГА ҚИЗАРДИ?
- **ПАХТАКОРГА ҒАМХЎРЛИК ШУМИ?**

Косонсойлик пахтакорларнинг бу йил ҳам иши олға босмаяпти. Район хом ашё топшириш юзасидан область районлари ичида сўнгги ўринда бораяпти. Энг ташвишлиси, хўжаликларнинг раҳбар ва мутахассислари қуёшли дамлардан унумли фойдаланиш, йиғим-теримда ялпи сафарбарликни таъминлаш ўрнига турли баҳоналарни рўкач қилишаяпти.

Куйбишев номли колхоз правлениесининг раиси Аҳмаджон Зарипов билан дала томон йўл олдик. Пахталар қийғос очилган. Чаноқлар чаққон қўлларга мунтазир. Аммо қайси бригадада бўлмайлик, саноқли кишиларгина дур йиғиштиришаётганлигининг гувоҳи бўлдик. Кўпчиликда ишонч, иштиёқ сезилмайди. Сабаби, кейинги йилларда хўжаликда асосий тармоқ издан чиқди. Ўтган йили давлатга пахта, сабзавот, гўшт, сут топшириш планлари бажарилмади. Колхоз катта иқтисодий зарар кўрди.

Правление ва партия комитети қолоқликка барҳам бериш, барча тармоқларни ривожлантиришга қаратилган тадбирлар белгилади. Аммо улар ташкилотчилик ишлари билан мустаҳкамланмаётганлиги сабабли бажарилмай қоғозда қолмоқда. Уюшқоқлик, талабчанлик, тадбиркорлик бўлмаганлиги учун янги сайланган бригада бошлиқлари ҳам ишончни оқламаяптилар. Баъзи қуйи бўғин етакчилари меҳнат интизомини қўпол равишда буздилар. Буларнинг ҳаммаси йиғим-терим сифати ва суръатига салбий таъсир этмоқда.

Абдуллахон Нуриддинов бошлиқ бригада далалари. Соат ўн бир ярим бўлишига қарамай шийпон ёнида учта терим агрегати қантариб қўйилибди. Ҳайратланиб раисга юзландик.

— Шабнам кўтарилгани йўқ, шпинделлар ишдан чиқади, — деди у.

Биргалашиб пайкал оралаймиз. Чамандек очилган пахталарни ҳавасга терасан киши. Фақат дефолиация сифатсиз ўтказилган. Карталар машина теримига мослаштирилмаган.

Дала шийпони томон йўл олдик. Баҳонага ўрин қолмаганлигини сезган механизатор И. Муллажонов шогирдлари билан пўлат отлари жиловини дала томон буришди. 1-бригада оромгоҳига қадам қўйишимиз билан ҳайратдан ёқа ушладик. Хароба бинонинг деворлари нураган. Жиҳозлар айқаш-уйқаш бўлиб ётибди. Хоналар зах, қоронғи. Санитария талабларига жавоб бермайди. Эски телевизор, стол-стулларни чанг босган. Кўргазмали агитация воситалари сарғайиб кетган. Заршунослар агитатор ким эканлигини айтиб беришолмади. Бир вақтлар сўз устаси сифатида танилган Ш. Эгамбердиева партия топшириғини сидқидил бажармаётир. Шу кунгача бирон мавзуда лекция ва суҳбат уюштирмабди. Кўчма дўкон, кутубхона номигагина ташкил этилган. Шийпон ёнида жойлашган болалар боғчасидаги аҳвол янада ташвишли. Караватлар етишмайди. Жажжилар ҳўл мева, сут маҳсулотлари билан таъминланмаяптилар. Натижа ҳам шунга яраша. Тааждуб, ўша куни машинада икки тоннадан ошириб пахта терган механизатор ҳурмати учун Қизил байроқ кўтарилибди... Ш. Қодирова, И. Ҳамроева каби теримчилар 13—24 килограммдан дур йиғиштиришибди, холос.

Мўйдинхон Тожихонов етакчилик қилаётган бригададаги аҳвол бундан ҳам ташвишли. 30 нафар теримчи лойга ботганича пахта теришмоқда.

— Кўсаклар росмана очилсин деб, ғўзаларни қондириб суғордик, — тушунтирди бригадир. — Қийин бўлади. Аммо йўқотилган кунлар ҳиссасини чиқарамиз...

хўжалик район колхоз ва совхозлари ичида сўнгги ўринда бораяпти. Йиғим-терим тақдирини машиналар ҳал қилади. Аммо 16 та агрегатнинг 10 тасигина далага чиқарилган.

Колхозда оммавий-сиёсий, маданий-маиший ишлар ўз ҳолига ташлаб қўйилган. 16 та шийпоннинг кўпчилиги мавсумга шай этилмаган. Буларнинг ҳаммаси одамлар кайфиятига, иш унумига салбий таъсир ўтказмоқда. Тўғри, қийинчиликларга дош бериб, фидойилик кўрсатиб

«ҚИШЛОҚ ҲАҚИҚАТИ» БОНГ УРАДИ

Қизиқ, бундай «тажриба»ни биринчи маротаба кўришимиз. Пайкаллар қачон селгийди-ю, қачон машиналар ишга тушади? Ёмғир ёғиб турган бир пайтда қўшимча қийинчилик туғдиришнинг нима ҳожати бор?

7-бригадада 61 киши меҳнат қилиши керак. Аммо йиғим-теримда кўпи билан 40 колхозчи иштирок этаяпти. 11-, 12-, 13-, 15-бригадаларда ҳам ишда сусткашликка йўл қўйилмоқда. «Илонқир» массивида қарийб 500 гектар майдонда пахта етиштирилаяпти. Машаққатли меҳнат туфайли планни қоплайдиган даражада ҳосил тўпланди. Ҳал қилувчи дамларда эса масъулиятсизлик қилинаяпти. Колхоз территориясида 10 мингдан ортиқ аҳоли яшайди. Бироқ ишга яроқли кишиларнинг ҳаммаси ҳам умумхалқ курашига сафарбар этилмаган. Шу боисдан ишлаётган заршунослар йўқ эмас. 2-бригада аъзолари Бувихон Асқарова, Хожалхон Ёдгорова каби теримчилар кунига 130—150 килограммдан дур теришмоқда. Гап шундаки, илғорлар тажрибаси кенг оммалаштирилиб, улар моддий ва маънавий жиҳатдан рағбатлантирилмаяптилар. Колхоз правлениеси, партия комитети ишда туб бурилишга эришиш учун барча имкониятларни ишга солмоғи даркор. Акс ҳолда ўтган йилдагидек ер чизиб қолинади.

«Дўстлик» совхози (директори А. Болтихўжаев, партком секретари Қ. Абдураҳимов) пахтакорлари ҳам ўтган йили доғда қолдилар. Ердан, техникадан, ишчи кучидан унумли фойдаланилмади. 1 центнер пахтанинг таннархи пландаги 60 сўм ўрнига 77 сўмга тўғри келди. Демак, моддий манфаатдорлик таъминланмади. Хўш, сабоқлардан қандай хулоса чиқарилмоқда?

Пахтани мартаба деб билган, эътиқодли кишилар ўз садоқатларини амалда намойиш этишаяпти. Жумладан, Акром Музаффаров бошлиқ бригада оғир шароитда иш юритади. Илғор иш усули, коммунистлар авангардлиги, механизаторлар шижоати туфайли яхши натижаларга эришилаяпти. Иноқ коллектив нияти КПСС Марказий Комитетининг Улуғ Октябрь социалистик революциясининг 71 йиллиги чақириқларига жавобан ҳосилдорликни гектар бошига 30 центнерга етказиш. Маҳбуба Абдуллаева, Майрам Тарабоева каби чаққон қўллар сўз ва шахсий ибратлари билан барчани олға ундашаяпти.

Хўжалик далаларини айланиб, шундай хулосага келдик: олтинга тенг дамлар беиз, бесамара ўтмоқда. Мисол учун Аслонхон Исмоилов бошлиқ бригадани олайлик. Ғўза вегетацияси даврида бу ерда жиддий камчиликларга йўл қўйилди. Суғориш, қатор ораларига ишлов бериш кўп ўринларда сифатли ўтказилмади. Ҳосил чўғи ҳам кутилгандек бўлмади. Ҳал қилувчи дамларда саркор А. Исмоиловда тадбиркорлик, ташкилотчилик, қатъиятлик етишмаяпти.

Бувохун Йўлдошев колхознинг энг кекса заршуносларидан. У узоқ йиллардан буён деҳқончилик қилиб, пахтачиликни ривожлантиришга муносиб ҳисса қўшди. Лекин бу йил сўз ва иш бирлиги сезилмаяпти. 100 гектар ерда мажбуриятга яраша ҳосил бор. Суръат эса кўпчиликни қаноатлантирмаяпти. С. Қутбиева, Т. Абдуллаева, М. Калонова каби теримчилар кунига 50—55 килограммдан ҳосил йиғиштиришаяпти холос. Суворийлар ишида ҳам унум йўқ.

— Жилла бўлмаса фарзандларимиз ҳақида ғамхўрлик кўрсатишса бўларди, — дейди теримчилардан бири. — Ўн йилдан буён намунали дала шийпони қуриш ҳақида гап бўлади. Бироқ сўздан амалий ишга ўтиш қийин бўлаяпти.

Чиндан ҳам 1-бригада шийпонини деҳқон оромгоҳи, оммавий-сиёсий ишлар маркази дейишга тил бормайди. Хоналар зах, поллар кўчган, эшик-деразалар қийшайиб ётибди. Кўргазмали агитация воситалари ва бошқа жиҳозлар ҳақида гапирмаса ҳам бўлади. Тарбиячи Қ. Ғаффорованинг таъкидлашича, оналар фарзандларини боғчага беришга кўзлари қиймаяпти. Сабаби, бор-йўғи битта кароват бор. Озиқ-овқат маҳсулотларини етказиб беришда узилишлар бўлаяпти. Медицина ходимлари шийпонга деярли қадам ранжида қилишмайди.

Бундай камчиликлар райондаги «Шарқ юлдузи» совхози, «Ленин йўли» колхозида ҳам мавжуд. Район партия комитети, агросаноат бирлашмаси вазиятга тўғри баҳо бериб, кадрларга нисбатан талабчанликни кучайтиришлари, йиғим-терим ишларида юксак суръат, аъло сифатни таъминлаш учун таъсирчан тадбирларни изчил амалга оширишлари даркор. Зеро, мавсум сусткашликни кечирмайди!

М. ҚАЮМОВ,
«Қишлоқ ҳақиқати»нинг махсус мухбири.
Наманган области.

Самарқанд пахта тозалаш заводи коллективи янги ҳосилни пешма-пеш қайта ишлаб, тўқимачилик саноати корхоналарига сифатли тола жўнатмоқда. Яқинда Москва областидаги заводларга хом ашё етказиб берилди. Пахта тозаловчилар йил охиригача 5 минг тонна маҳсулот тайёрлаш учун курашмоқдалар. Шунинг 70 проценти чет элга юборилади.

СУРАТДА: жўнатиш учун тайёрланган пахта тойлари.

Р. ҒАФУРОВ фотоси.
(ЎзТАГ).

КУЗ СИНОВИДАН ЎТМОҚДА

Хатларни ўқиб...

Республикамизнинг улкан оқ олтин хирмони 5 миллион тоннага яқинлашди. Ҳадемай пахтакорлар бу юксак чўққини эгаллашлари шубҳасиз. Чунки далаларда меҳнат сурони, шиддат ва шижоат сира сусайгани йўқ, минглаб механизаторлар, теримчилар сидқидил тер тўкмоқдалар. Буни «Мавсум ойнаси»га келаётган хатлар оқимидан ҳам билиш мумкин. Ҳар куни ўнлаб районлар, хўжаликлар ва юзлаб бригадалар зафар маррасига етаётир. Улуғ Октябрь байрами арафасида хушхабарлар янада кўпайди. Жамоатчи мухбирларимиз пахтакорлар эришаётган муваффақиятларни зўр мамнуният билан қаламга олишмоқда. Сурхондарёлик **Т. Шарипов, Н. Темиров, Э. Холбобев, Н. Раҳимов, Ж. Давлатов** самарқандлик **Х. Сангинов, Т. Давронова, В. Мамадалиев**, қашқадарёлик **Ш. Маҳмудов, Ш. Муқимов, Х. Ашуров, Т. Пардаев**, наманганлик **Р. Қурбонов М. Охунжонов, Н. Жўраев**, андижонлик **М. Тўхтаназаров, Қ. Маҳкамов, Қ. Абдусатторов**, бухоролик **С. Рамазонов, У. Нўкаров, Р. Комилов, Л. Мансурова**, фарғоналик **Т. Ҳотамов**, сирдарёлик **Э. Субонов** ва бошқалар шулар жумласидан.

Ҳамма жойда пудратчилар ва ижарачилар яхши натижаларни қўлга киритишмоқда. Улар планда белгилангандан анча мўл ҳосил етиштирмоқдалар. Бу эса янги усулнинг афзаллигини, ҳаётийлигини яққол кўрсатмоқда. Жамоатчи мухбирларимиз **Ҳ. Рустамов, Ғ. Парпиев, М. Қодиров, Т. Абдуллаев, Б. Мадраҳимов, Ф. Неъматов** пудратчи пахтакорлар, эришаётган муваффақиятлар ҳақида тўлқинланиб ёзишган.

Механизаторлар жорий йилда пўлат этаклардан 3 миллион тонна хом ашё бўшатиш учун курашмоқдалар. Дала гвардиячилари сўзларининг устидан чиқиш учун ғайрат қилмоқдалар. **Б. Тўраев, И. Примов, М. Муханов, У. Сафаров, В. Қаландаров, С. Холиқулов, Қ. Хожиев, Ж. Яхшибоев, О. Мўминов** ва бошқа жамоатчи мухбирлар пўлат от суворийлари ҳақида ёзиб юборишган. «Мавсум ойнаси» пахта йиғим-теримининг боришини ёритишда кўмаклашаётган барча фаолларга миннатдорчилик билдиради.

ОНА-ВАТАН БЎЙЛАБ

АШХОБОД. Ашхободдаги филармония залида хайрия тарздаги концерт зўр муваффақият билан ўтди. Концертдан тушган маблағ В. И. Ленин номли совет болалар фондининг Туркманистон республика бўлими ҳисобига ўтказилди. Ашхобод пионерлар саройининг «Қизил чиннигул» ансамбли ёш рақкосалари ана шундай концерт ўтказиш тўғрисида фонд даъватига биринчи бўлиб, «лаббай» деб жавоб бердилар. Ана шу хайрли ташаббусда ёш артистлар билан бир қаторда машҳур хонандалар — республика Ленин комсомоли мукофоти лауреатлари Людмила Чекирова, Бердимурод Бердиев ва бошқа санъат усталари ҳам қатнашдилар. Аҳолининг ярмидан кўпроғини болалар ташкил этувчи Туркманистон республикасида савдо кўргазмалари, ҳунармандчилик буюмлари ярмаркалари, шеърият кечалари, концертлар, томошалар ўтказиш одат тусига кириб қолган, улардан тушган маблағ болалар фонди хазинасини бойитмоқда.

●

АСТРАХАНЬ. «Россия — туғилиб ўсган уйим» иккинчи республика фотокўргазмаси қатнашчилари ўз ишларида ҳозирги турмушнинг кенг манзарасини тасвирлаб берганлар. Бу кўргазма қадимий Астрахань кремли территориясида очилди. Москвалик ва ленинградлик, владивостоклик ва уфалик, Челябинск ва жанубий сахалинлик ҳамда бошқа шаҳарлардан келган фото рассомлар жамиятимиздаги энг долзарб муаммоларни ёритишга ҳаракат қилганлар. Бу кўргазма халқ ижодиёти учинчи Бутуниттифоқ фестивали доирасида ўтмоқда.

●

ШЯУЛЯЙ. (Литва ССР). Шяуляй телевизорлар заводи рангли «Таурас» телевизорларининг янги моделини ишлаб чиқаришни ўзлаштирди. Аппаратга монтаж қилинган Жанубий Корея кинескоплари унинг мустаҳкамлиги ва тасвирнинг юқори сифатли бўлишига кафолат бермоқда. Корхона ҳар йили савдо шохобчаларига ана шундай телевизорлардан йигирма мингтасини етказиб беради. Завод коллективи чет эл фирмалари билан кооперациялашган тарзда ҳамкорлик қилиб, рангли «Шилялис» телевизорининг янги моделини ҳам ишлаб чиқара бошлади.

●

ХАБАРОВСК. «Ватан шуҳрати» янги ёшлар клуби активлари ўз қидирув маршрутларини Узоқ Шарқда Совет ҳокимиятини ўрнатиш учун бўлган ғолибона жанглар харитасига мослаб олиб бормоқдалар. Жонажон ўлка тарихига қизиқиш бу ерда хабаровсклик мактаб ўқувчиларини, студентларни, ишчи ёшларни бирлаштиради. Бу ташаббускорларнинг планларида — оқ гвардиячилар ва интервентларга қарши жанглар бўлган жойларга саёҳатлар қилиш, янги архив ҳужжатларини қидириб топиш, мамлакатнинг бошқа шаҳарларидаги тарихчилар ва тенгдошлари билан хат ёзишиб туриш каби тадбирлар бор. Ўлка комсомол шон-шуҳрати музейига келувчилар дастлабки топилмалар билан танишмоқдалар.

Ҳамза номидаги ўзбек давлат академик драма театрининг 70 йиллиги олдидан

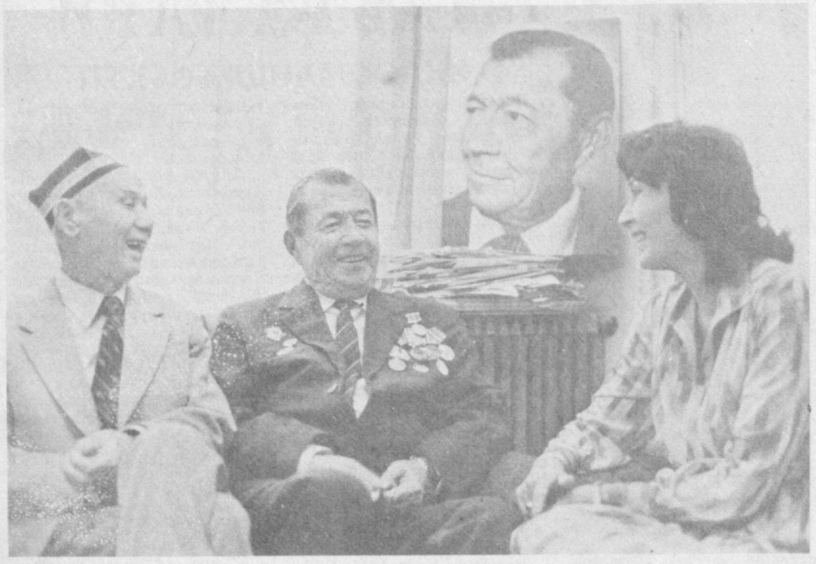

АНЪАНА ДАВОМ ЭТАДИ

Шарқда Совет ҳокимияти ўрнатилган дастлабки йилларда атоқли санъат арбоби Маннон Уйғур ташкил этган театр гражданлар уруши даврида кенг жамоатчиликка танилди. Коллектив фронт бўйлаб гастролда юрар экан, қизил армиячилар ва маҳаллий аҳолига Ҳамза Ҳакимзода Ниёзийнинг сиёсий ўткир, революцион романтика руҳи билан суғорилган «Бой ила хизматчи», «Фарғона фожиаси» каби пьесаларини, шунингдек унинг шеърлари асосида яратилган, тарғибот-ташвиқот мақсадларини кўзда тутувчи музикали драматик саҳналарни намойиш қиларди.

Баъзида томоша қизиган маҳалда босмачилар ҳужум қилиб қолишар, артистлар қўлга қурол олиб, узоқ давом этадиган отишмаларда қатнашардилар. Театр коллективи ана шундай қизғин жанглар оловида тобланди.

Улуғ Ватан уруши даврида мамлакатимизнинг ғарбий районларидаги бир қатор театрлар Тошкентга кўчиб келди. Ўзбек актёрлари Москванинг Ленин комсомоли, Украинанинг И. Франко номидаги академик театрлари санъаткорлари билан дўстлашдилар. Бу эса артистларимизнинг дунёқарашини кенгайтирди, маҳоратлари юксалишига ёрдам берди, саҳнада совет миллий санъати ва классик драматургияни уйғунлаштириш имконини яратди.

Бугунги кунда Ҳамза Ҳакимзода, Комил Яшин, Зиннат Фатхуллин, Иззат Султон, Абдулла Қаҳҳор, Мақсуд Шайхзода, Ўлмас Умарбеков каби ўзбек драматурглари қатори жаҳон саҳна санъатининг гултожи ҳисобланмиш Шекспир, Шиллер, Софокл асарларини, рус классик ва совет драматургиясининг энг яхши намуналарини маҳорат билан намойиш қилган коллектив ўзининг 70 йиллик юбилейига қизғин тайёргарлик кўрмоқда.

Театр шуҳратини оламга таратган Аброр Ҳидоятов, Етим Бобожонов, Олим Хўжаев, Шукур Бурҳонов, Обид Жалилов, Шариф Қаюмов, Лутфулла Нарзуллаев, Қудрат Хўжаев, Амин Турдиев, Маъсума Қориева, Мария Кузнецова, Сора Эшонтўраева сингари санъаткорларнинг маҳорат мактаби ёшларга сабоқ бўлаётгани қувончлидир.

Хорижий мамлакатлар, рус, ўзбек ва қардош республикалар муаллифларининг қарийб уч юзга яқин асарини саҳналаштирган театр коллективи ўз юбилейини янги спектакллар билан нишонлаш ниятида.

Комила СУЛТОНОВА.

СУРАТЛАРДА: (чапдан) Ўзбекистон ССР халқ артисти Ғани Аъзамов ва СССР халқ артисти Наби Раҳимов ёш авлод вакиласи Гавҳар Зокирова билан суҳбатлашмоқдалар. Пастда: Гавҳар Зокирова Ҳамзанинг «Бой ила хизматчи» драмасидаги Жамила ролида.

А. РИСҚИЕВ фотолари.

(ЎзТАГ).

Фарзандларингизга ўқиб беринг

ЎЗБЕКИСТОН

Ўзбекистон — гўзал ўлкам,
Мен — саодат фарзанди.
Далалари ажиб, кўркам,
Одамлари мард, танти.
Ўн икки ой-йил бошидан,
Аримагай доим нур.
Боғларидан, тоғ-тошидан
Таралади завқ, сурур.
Тупроғи зар, қори кумуш,
Боғи доим баҳордир.
Бу ўлкани кўрмаганлар
Бир умрга хумордир.
Она диёр фазилатин
Шеърга солгим келади.
Мен шу диёр ўғли бўлиб,
Мангу қолгим келади.

ҲАРАКАТДА — БАРАКАТ

«Ҳаракатда —баракат»,
Бу бобомнинг сўзлари.
Бу йил саксон ёшдалар,
Жуда тетик ўзлари.
Бобом дейди: — Донолар
Ҳаракатни мақтаган.
Меҳнатсевар кишини
Ҳамма одам олқаган.
Меҳнат қилган кишининг
Жони-тани соғ бўлар.
Йўлиқмас касал-иллат,
Кўнгли доим чоғ бўлар.
Ҳаракат қил, меҳнат қил, —
Бобом деди, — неварам.
Меҳнат қилган ҳеч қачон
Эл ичида бўлмас кам.

АҚЛ ВА ЖАҲЛ

Жаҳл чиқса одамнинг
Қочар эмиш ақли ҳам.
Ақли қочса одамнинг
Қочар эмиш бахти ҳам.
Ақлим қочса не деган
Одам бўлиб қоламан!
Жаҳлим чиқса, ақлимни
Сўнгра қайдан оламан!
Жоҳил кишининг сочи
Кетармиш тез оқариб.
Ҳатто олтмишга бормай
Қолар эмиш у қариб.
Оқармасин сочларим,
Ҳар нарсанинг вақти бор.
Ақл бўлсин қувончим,
Ақлим борки — бахтим бор.
Жаҳлимни ер тишлатиб
Соғлом бўлай дунёда.
Ақлимни мен ишлатиб
Бўлай доим зиёда.

Саодат ТОЖИ.

КИТОБ ЖАВОНИНГИЗГА

ИНСОН ХОТИРАСИ — МУҚАДДАС

Эл-юрт бахт-саодати учун курашган, халқлар озодлиги ва фаровонлиги йўлида фидойилик кўрсатган кишилар хотираси авлодлар қалбида абадий яшайди. Буюк Октябрь социалистик революциясининг забардаст қаҳрамонлари, босмачиларга қарши шафқатсиз олишувларда ҳалок бўлганлар, Улуғ Ватан уруши жанггоҳларида мислсиз мардлик ва жасорат кўрсатиб, она тупроқ озодлиги учун қонини ҳам, жонини ҳам аямаганлар номи барҳаётдир.

«Меҳнат» нашриёти яқинда босмадан чиқарган «Барҳаёт номлар» тўплами инсон хотирасини эъзозлашга бағишланган. «Ота-онага ҳурмат, эл-юртга меҳру муҳаббат, оилага, дўстлару устозларга, касб-корга садоқат, олижаноблик, ҳалоллик, ор-номусинг, шаъни-шавкатингни покиза сақлаш, виждон амрига бўйсуниш, ҳамиша одамларга эзгулик қилишга интилиш, порлоқ истиқболга орзу-умид билан яшаш ва уни яқинлаштиришга бутун борлиғингни бахшида этиш... Агар таъбир жоиз бўлса, ана шу туйғуларни кўҳна, турфа рангларга бой ҳаётнинг устунлари дейиш мумкин». Тўплам «Сўз боши»сидаги ана шу жумлалар одамзод умрини тўлақонли тасаввур этишга дахлдор туйғулардир.

«Қишлоқ ҳақиқати» газетасида илгари ҳам инсон хотирасини улуғлашга бағишланган материаллар кўплаб босилган. Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг «Хотира кунини белгилаш тўғрисида»ги фармони чиққанидан кейин эса унинг саҳифаларида «Хотира китоби» деган доимий рубрикаси пайдо бўлди ва у Октябрь чавандозлари, коллективлаш даври жафокашлари, маданий инқилоб жонкуярлари, уруш ва меҳнат ветеранлари ҳаёти, фаолияти ҳақида газетхонларга қизиқарли воқеаларни ҳикоя қилиб берди.

Журналист Суннат Сайдалиев ана шу унутилмас лавҳаларнинг энг яхшиларини тўплаб китоб ҳолига келтирган. Йигирмадан зиёд муаллифнинг ғоят ранг-баранг мавзулардаги хотираларини ўзида мужассамлаштирган бу тўплам китоб жавонингиздан муносиб ўрин олади, деган умиддамиз.

БАДИИЙ ҲАВАСКОРЛИК

ШИЙПОНЛАРДА ЁРҚИН МАНЗАРА

— Ким айтди сизга, пенсионерларнинг мазаси йўқ деб? Қани, бир кўринг-чи!

Ҳожар Раҳимова шундай деди-ю ғайрат билан ўйинга тушиб кетди. Унинг олтмишдан ошганига ҳеч ким ишонмас, нақ навқирон ўттиз ёшда деб ўйларди. Бошқа теримчилар ҳам доира рақсига жўр бўлишди. Қувноқ лапарлар, ҳазил-мутойиба авжига чиқди. Кейин совға қилинган пиёла-косаларни, ҳинд ва 95-кўк чойларни кўздан кечиришди.

Бу ёрқин манзара Пискент районидаги «Партия XXVI съезди» совхози 2-бўлимининг дала шийпонида рўй берди. Сабаби — шу атрофда яшайдиган пенсионерлар 20 тонна пахта териб, унинг 85 процентини биринчи навга топширишган эди.

Партком секретари Тоҳир Туронов раҳбар ўртоқлар билан бамаслаҳат умумхалқ ишига баҳоли қудрат ҳисса қўшган отахонлар ва онахонлар кўнглини кўтариш учун байрам программасини тузиб чиқди.

Пенсионерлар рақси ана шу тантанадан бир лавҳа эди, холос. Нафақат яхши раҳбар, балки доира, рубоб, дутор ва аккордеонни маҳорат билан чала оладиган Юнус Ёқубов бошчилигидаги совхоз агитбригадасининг чиқиши бугунги куннинг асосий воқеаси бўлди.

Коллектив концертларидаги кўзга ташланадиган жиҳатлар нима эканлигини билмоқчи бўлган киши аввало унинг қатнашчилари билан танишмоғи керак. Бу ерда ўзбек ва қозоқ, рус ва корейс, озарбайжон ва уйғур, турк ва татар ҳамда бошқа миллат вакиллари бир ёқадан бош чиқариб меҳнат қиладилар. Уларнинг кўпчилиги бадиий ҳаваскорлик ансамблининг аъзосидир.

Шу ўринда агитбригада пойдеворини яратган ва унинг шуҳратини таратган Ҳусниддин Жуманов, Диловар Ҳайдаров, Вали Шодмонов, Амин Умаров, Султон Ғаниев, Гулжаҳон Бўронова, Чори Холиқовнинг номларини эслаб ўтиш керак.

Бу йилги мавсумда баъзан кунига икки мартадан концерт беришга тўғри келди. Бири ўз совхозида бўлса, иккинчиси қўшни хўжаликларда. Бинобарин, Тельман номли, Свердлов номли, Калинин номли, «Гулистон» ва бошқа колхоз ҳамда совхозларнинг меҳнаткашлари улардан мамнундирлар.

— Агитбригада терим мавсумида пахтакорларга маданий хизмат кўрсатишнинг оммавий шаклига айланиб қолди, — дейди район ижроия комитети раисининг ўринбосари Мамлакат Оқилова. — Авваллари транспортдан қийналардик, ҳозир бу муаммо ҳал бўлган. Ижодий коллективларимиз мўлжалланган жойга ўз вақтида етиб боришлари таъминланган.

Район маданият уйининг «Оқ олтин» агитбригадаси октябрь ойининг ўзида 22 та дала шийпонида концерт берди.

А. ЗОКИРОВ.

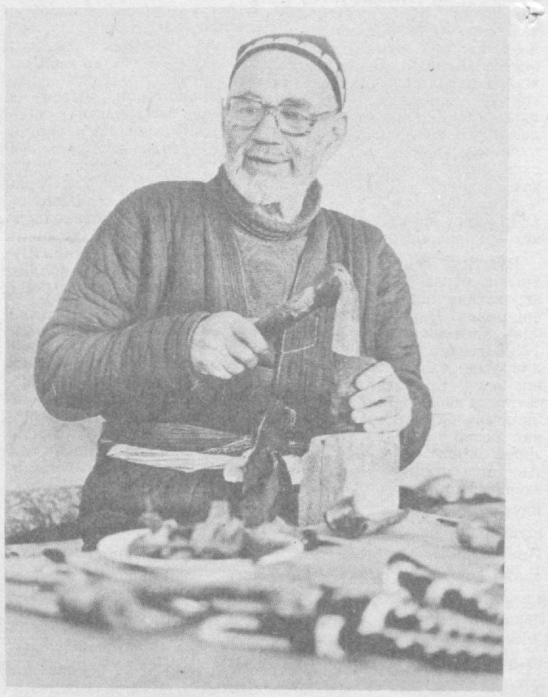

Қадим замонларда йигитлар пичоқ тақиб юришган. Бу — мардоналик, ёвуз кучларни даф қилишга қодирлик белгиси ҳисобланган. Шундан бўлса керак, Чуст, Шаҳрихон, Қорасув пичоқларининг таърифи кенг тарқалган, бу касб эгаларининг номи эҳтиром билан тилга олинган.

Уста Раҳимжон ота Солижонов Чустдаги пичоқчилик цехида иш бошлаганига 58 йил бўлди. Бу — бир одам умрига тенг. Ана шу давр ичида Раҳимжон ота юздан зиёд шогирдига чиройли, кескир пичоқлар ясаш сирини ўргатди.

СУРАТЛАРДА: Раҳимжон ота Солижонов иш устида. Чуст пичоқлари.

Б. АЛИМОВ фотолари.

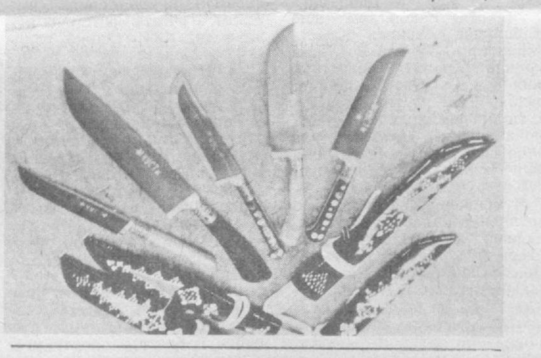

ЯХШИ НАРСАЛАР — БОЛАЛАРГА

Свердлов районидаги Ленин номли колхознинг янги болалар боғчасида мева омбори бор. Кичкинтойлар дастурхонидан йил бўйи хушбўй олма, анор, узум канда бўлмайди.

Хўжалик меҳнатчиларининг илтимосига кўра район архитекторлари болалар боғчасининг типовой лойиҳасига бир қанча қўшимчалар киритишди. Масалан, барча қонун-қоидалари билан барпо этилган омбордан ташқари бу ерда диагностика аппаратлари билан жиҳозланган каттагина медицина хонасини, спорт шаҳарчасини қурдилар. Ётоқхона ва ўйинхоналар учун қулай мебеллар танлашди. Ошхонага катта электр плиталар ўрнатилган.

Болалар боғчаси қурилиши ва уни жиҳозлаш учун хўжалик уч юз минг сўм пул сарфлади. Бу социал-маданий-маиший объектларни ривожлантириш учун бу ерда сарфланаётган харажатларнинг бир қисми, холос. Ҳар йили юқори сифатли қишлоқ хўжалик маҳсулотларини сотишдан тушадиган мўмай даромад колхозчиларга мазкур соҳани жадал ривожлантириш имконини бермоқда.

Спорт ахбороти

ФУТБОЛ

Ўз майдонида Риганинг «Даугава» командасини мағлубиятга учратган (2:0) Душанбенинг «Помир» футболчилари олий лигага йўлланма олдилар. Улар мавсум давомида яхши ўйин кўрсатишди. Душанбеликлар нафақат ўз майдонларида, балки сафарда ҳам ғолиблик иштиёқида тўп сурдилар. Натижада олий лигада иштирок этиш ҳуқуқига эришдилар.

«Помир» қирқта ўйиннинг йигирма тўрттасини ўз фойдасига ҳал этди, ўн учрашувни дуранг қилди, олти матчда мағлубиятга учради. Рақиблар дарвозасига ҳозирча энг кўп — 75 та тўп киритди.

Ўтган турда ўйинлар жадвалининг иккинчи поғонасида бораётган ЦСКА командаси муҳим икки очкони йўқотди. Армиячилар Ростовда маҳаллий «Ростсельмаш» коллективидан енгилишди. Кескин кураш остида ўтган матч тақдирини майдон эгалари киритган ягона тўп ҳал қилди.

Иккинчи йўлланмага даъвогар яна уч команда муваффақият қозонди. Жумладан, «Ротор» сафарда муҳим ғалабага эришди, Волгоградлик футболчилар «Колос» (Никополь) командасининг меҳмони бўлиб, майдон эгалари дарвозасига жавобсиз иккита тўп йўллашди.

Энг йирик ҳисоб Ланчхутида қайд этилди. Маҳаллий «Гурия» командаси Пермнинг «Звезда» коллективини 6:1 ҳисобида мағлубиятга учратди.

«Пахтакор» ўз майдонида мавсумнинг сўнгги учрашувини кўтаринки руҳда ўтказиб, Львовнинг СКА «Карпати» командасини 5:0 ҳисобида енгди. Тўпларнинг учтасини Азамат Абдураимов киритди. Команда капитани Геннадий Денисов ва Владимир Постнов эса биттадан тўп киритишди.

Иккинчи ўрин учун «Гурия» (53 очко), «Ротор» (53), «Пахтакор» (52), ЦСКА (52) командалари даъвогарлик қилишмоқда.

Навбатдаги тур учрашувлари 2 ноябрда ўтказилади. Шу куни «Ротор» «Пахтакор»ни, ЦСКА эса «Гурия»ни қабул қилади.

ШАХМАТ

Азмиддин Хўжаев хотирасига бағишланган анъанавий Бутуниттифоқ шахмат турнири ниҳоясига етди.

Мусобақа давомида тошкентлик спорт мастери Александр Ненашев бирмунча муваффақиятли қатнашди. У дастлабки турда саратовлик шахматчи И. Дмитриевга ютқазиб қўйган бўлса-да, кейинчалик кетма-кет беш маротаба ғалабага эришди. 8 очко жамғарган пойтахтлик собиқ республика чемпиони А. Ненашев турнир ғолиби бўлди ва бош совринни қўлга киритди.

Днепропетровсклик А. Мороз иккинчи, целиноградлик В. Насибуллин учинчи ўринни эгалладилар.

Муродбой НИЗАНОВ,
қорақалпоқ ёзувчиси

ОБ-ҲАВО ҚАНДАЙ?

ҲАЖВИЯ

Мен отдан тушсам ҳам эгардан тушмайдиганлар хилиданман. Оёғим эгарга тегканининг ўзи бошқаларнинг отга минганн билан баробар. Гап мансабда эмас, ундан фойдаланишда.

Яқиндан бери синоптикларга раҳбар бўлиб ишлаяпман. Ёмон эмас. Коллектив олдида эътиборим яхши, айтганимни қилишади. Муҳр кўлимда, машина — тагимда. Бунинг устига куннинг иссиқ-совуғи менинг бўйнимда.

Эрталаб ишга келишим биланоқ навбатчи метеорологни олдимга чақираман. Белгиланган тартибга кўра у эртага кутиладиган об-ҳаво маълумоти билан киради. Ўқийман: «Эртага ҳаво булутли бўлади, бироқ ёмғир ёғмайди».

— Нега ёмғир ёғмас экан? — дейман навбатчига. У менга тушунмай, кўзларини бақрайтиради.

— Ёғмагандан кейин ёғмайди-да!

— Сен шу гапни ўйлаб айтаяпсанми? — Мен кўзойнагимни гоҳ тутаман, гоҳ стол устига ташлайман. Навбатчи йигит ўзини ноқулай сеза бошлайди. — Ҳозир қанақа вақт ўзи? Саратон иссиғи димоғни бўғаяпти! Сен эса ёмғир йўқ дейсан. Дарё сувдан қисса, сен ёмғирдан қисcанг, пахта билан шолининг аҳволи нима кечади? Масъулият деган нарсани сезасанми ўзи? Уят-ку бу, уят-ку! Так-так, бундай деб тўғрилаймиз: «...Айрим жойларда қисқа муддатли ёмғир ёғади».

— Агар ёғмаса-чи?

— Ёғмаса-ёғмасин. У ёғига биз жавобгар эмасмиз. Куннинг талабига мувофиқ ёғингарчилик бўлади, дедикми, дедик. Бўлди, вассалом! Гап-сўздан нари юрганимиз яхши.

Навбатчи метеоролог ўз-ўзидан ҳайрон бўлиб елка қисади. Мен кўз остимдан қараб кўрган бўлсам ҳам индамайман.

«...Шимоли-ғарбдан секундига 5—10 метр тезликда шамол эсади».

— Беш-ўн метр дегани нима?

У менга қандай тушунтиришни билмайди:

— Нима десам экан... бундай... елпиғич билан мана бундай елпингандай бўлади.

— Тўғри келмайди! Кун ўттиз беш-қирқ даражада бўлиб куйдириб турса-ю сен елпиғич билан елпингандайгина шамол ёзасанми?! Биз ким учун хизмат қилаяпмиз ўзи? Халқнинг аҳволини ўйлайсанми сира? Юраги нозик одамлар бор... Сенинг беш-ўн метрлик шамолинг нима бўлади? Шамолни кучайтиришимиз керак. Ўн беш-йигирма метр тезликка етказамиз камида.

— Ахир, асли йўқ шамолни қандай етказиб бермоқчисиз?

— Сен Мичурин нима деганини биласанми? У: «Биз табиатдан инъом-эҳсон кутиб ўтирмаймиз, уни ўзимиз бошқаришимиз керак», — деган. Гап тамом: секундига ўн беш-йигирма метр тезликда шамол эсади!

Навбатчи йигит индамайди. Мен шамолни қўшиб ёзиб, ўқишда давом этаман. «Шамол йўналиши кун ярмидан кейин жануб томонга ўзгаради, кечга қараб бўронга айланиш эҳтимоли бор».

— Ҳозир қайси фасл?

— Ёз-ку.

— Шуни биларкансан, нега бўрон бўлади, деб ёздинг? Ҳозир бўрон кимга керак? Бўрон бўладиган бўлса, ана апрелда бўлсин, октябрда бўлсин. Ҳар доим ёдингда тут: маълумот ёзганда фаслларнинг хусусиятларини ҳисобга олиш керак. Вабше, сизларни колхоз-совхозларга юбориб, қачон қанақа об-ҳаво кераклигини ўрганиб келишга мажбур этиш керак экан!

Навбатчи метеоролог пиқиллаб кулиб юборди. Лекин мен кулмайман. Шамол йўналишини ўз ўрнида қолдираман-да, кечга қараб кўтарилиш эҳтимоли бор бўлган бўронни ўчириб ташлайман.

«Ҳавонинг иссиқлиги тунда 17—22 даража, кундузи 32—37 даража бўлади».

— Тунда нега кам?

— Метеорологик асбоблар шуни кўрсатаяпти.

— Асбоб дегани нималарни кўрсатмайди! У темир экан, сен одамсан-ку. Бундай салқин ҳаво сентябрь ойи учун керак, билдингми? Кундузи иссиқ, тунда салқин бўлса, экин тез етилади. Ҳозирча бунга беш градус қўшиб ёзамиз.

Шундай қилиб тунда 22—27 даража иссиқ таъминланадиган бўлади. Кейин навбатчи метеоролог мен тузатиш киритган об-ҳаво маълумотларини олиб чиқиб кетади. Лекин эртасига мен ёзган иссиқ бўлмайди, навбатчи айтган бўрон кўтарилади. Ҳайронман. Бу қанақа тартибсиз маҳкама! Бошлиқнинг айтганини қилмаяптилар! «Йўқ, бунақаси кетмайди, — дейман ўзимча. — Сал ўрганиб олай, булар билан бошқача гаплашиб қўяман! Ё мен ишлайман бу идорада ёки бошлиқни менсимайдиган метеорологлар...»

Бу менинг икки-уч ой бурун ўз олдимга қўйган шартларим эди. Улар бажарилди. Бу идорада мен эмас, ўша менсимаслар ишлаяпти ҳозир...

Қорақалпоқчадан Музаффар АҲМЕДОВ таржимаси.

Редактор ўринбосари Н. ЁҚУБОВ.

«ҚИШЛОҚ ҲАҚИҚАТИ» — «СЕЛЬСКАЯ ПРАВДА»

Газета Центрального Комитета Компартии Узбекистана
Выходит на узбекском и русском языках.

БИЗНИНГ АДРЕС: 700083, ТОШКЕНТ, ЛЕНИНГРАД КЎЧАСИ, 32

ТЕЛЕФОНЛАР: редактор ўринбосарлари —33-44-43, 32-56-21, 33-16-27, 32-54-41, Масъул секретарь — 33-09-93, 32-56-26. Секретариат — 32-56-25, 32-54-48, 32-54-47. Партия турмуши бўлими —33-54-33, 32-56-22. Совет қурилиши бўлими —32-56-34. Деҳқончилик бўлими —33-54-33. 32-56-35, 32-54-51. Чорвачилик бўлими —32-56-33. Қишлоқ қурилиши бўлими —32-54-44. Маданият, адабиёт ва санъат бўлими — 32-56-36, 32-56-39. Ахборот ва спорт бўлими — 32-54-46, 32-56-39. Хатлар ва оммавий ишлар бўлими —32-54-52. Таржима бўлимлари —32-56-31, 32-54-54, 32-54-55, 32-56-28. Иллюстрация бўлими — 32-58-79. Эълонлар бўлими —33-81-42.

Р — 14196. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриётининг Меҳнат Қизил Байроқ орденли босмахонаси. А. 2131. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12